

BASISRAPPORT

WATOU WARANDEBEEK

In het kader van de geplande aanleg van een bufferbekken langsheen de Warandebek te Watou (deelgemeente van Poperinge, provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv in februari 2012 een archeologische prospectie uit op de site. Het onderzoek gebeurde in opdracht van en werd gefinancierd door de bouwheer, de stad Poperinge, en volgens de bijzondere voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed. De Inter gemeentelijke Archeologische Dienst Archeo7 was nauw betrokken bij het onderzoek. In totaal werden 59 proefsleuven en 7 kijkvensters aangelegd, verdeeld over vier zones.

De belangrijkste vondst was een Romeins wegtracé uit de 1ste eeuw na Christus, dat zich iets ten zuiden van de Warandebek bevond. Verschillende greppels lopen parallel met en ten zuiden van dit tracé en kunnen als ontwateringgreppels gezien worden. Zowel het tracé als de greppels doorsnijden een natuurlijke geul of depressie in het landschap, waarin aardewerk uit de late IJzertijd werd gevonden. Het tracé kon over een lengte van 70m gevolgd worden en bestond uit een 3m breed en 20cm dik zandbed met aan weerszijden een 1m brede gracht. Ten noorden van de Douvieweg kwamen enkele WOI-sporen aan het licht. Eén daarvan betrof een kleine zigzaggende loopgraaf die ook te zien is op een Trench Map uit 1918. Twee rechthoekige Britse afvalkuilen brachten heel wat materiaal aan het licht dat inzicht geeft in het dagdagelijkse leven van Britse soldaten achter het front.

D/2013/12.811/ 10

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

WATOU WARANDEBEEK (prov. WEST-VLAANDEREN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteurs: Tomas BRADT, Frederik ROELENs,
Christof VANHOUTTE, Maarten BRACKE
Redactie: Bert ACKE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2013/10

Figuur 1 op schutblad: Zicht vanuit het westen op het Romeinse wegtracé in kijkvenster 7 in zone 2.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☐		Prospectie ☒	
Vergunningsnummer: 2012/014			
Datum aanvraag: 23/12/2011			
Naam aanvrager: BRADT Tomas			
Naam site: Poperinge, Palingstraat			
Naam aanvrager metaaldetectie: BRADT Tomas			
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2012/014 (2)			
Opdrachtgever:		Stad Poperinge Grote Markt 1 8970 Poperinge	
Uitvoerder:		Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster	
Bevoegde Vlaamse overheid:		Sam De Decker (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen)	
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:		Jan Decorte (archeoloog Archeo7)	
Projectleider:		Bert Acke	
Leidinggevend archeoloog:		Tomas Bradt	
Archeologisch team:		Tina Bruyninckx, Annelies Maenhout, Frederik Roelens, Christof Vanhoutte	
Plannen:		Tina Bruyninckx	
Conservatie:		Ansje Cools	
Materiaaltekeningen:		Bert Mestdagh	
Start veldwerk:		13/02/2012	
Einde veldwerk:		22/02/2012	
Wetenschappelijke begeleiding:		/	
Projectcode:		WAWA12	
Provincie:		West-Vlaanderen	
Gemeente:		Poperinge	
Deelgemeente:		Watou	
Plaats:		Palingstraat, Douvieweg	
Lambertcoördinaten:		NW: X = 27133,06; Y = 173675,17; Z = +12,90m TAW ZO: X = 27577,28; Y = 173242,69; Z = +14,44m TAW	
Kadastrale gegevens:		Poperinge Afdeling 8, Sectie B, Percelen 74B, 74C, 74D, 75Z2, 95G, 96G2, 108K, 109C, 123T; Sectie C, Percelen 1016D, 1017A, 1160N	
Beheer opgravingsdata:		Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster	
Beheer vondsten:		Stad Poperinge Grote Markt 1 8970 Poperinge	
Titel:		Archeologische prospectie Watou Warandebek (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport.	
Rapportnummer:		2013/10	
Contact:		info@monument.be; T: +32 51 31 60 80	

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	7
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	9
3.1. TOPOGRAFISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	9
3.2. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	11
4. ONDERZOEKSMETHODE.....	13
4.1. ALGEMEEN.....	13
4.1.1. <i>Vraagstelling</i>	13
4.1.2. <i>Randvoorwaarden</i>	14
4.2. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSMETHODE.....	15
4.2.1. <i>Algemeen</i>	15
4.2.2. <i>Veldwerk</i>	15
4.2.3. <i>Vondstverwerking en rapportage</i>	16
5. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN	17
5.1. STRATIGRAFIE.....	17
5.1.1. <i>Zone 1</i>	17
5.1.2. <i>Zone 2</i>	18
5.1.3. <i>Zone 3</i>	19
5.1.4. <i>Zone 4</i>	19
5.2. SPOREN	21
5.2.1. <i>Zone 1</i>	21
5.2.2. <i>Zone 2</i>	21
5.2.2.1. Proefsleuven	21
5.2.2.1.1. Grachten/greppels	21
5.2.2.1.2. Kuilen.....	22
5.2.2.1.3. Rechthoekig zandig tracé met twee zijgrachten	23
5.2.2.1.4. Andere.....	25
5.2.2.2. Kijkvensters 1 en 7.....	25
5.2.2.2.1. Greppels.....	25
5.2.2.2.2. Poelen/geul/depressie	25
5.2.3. <i>Zone 3</i>	31
5.2.3.1. Proefsleuven en kijkvensters 2 en 3.....	31
5.2.3.1.1. Gracht /greppel	31
5.2.3.1.2. Kuilen.....	31
5.2.3.1.2. Natuurlijk.....	32

5.2.4. Zone 4.....	33
5.2.4.1. Proefsleuven	33
5.2.4.1.1. Grachten/greppels	33
5.2.4.1.2. Kuilen.....	33
5.2.4.1.3. Natuurlijk.....	34
5.2.4.1.4. Andere.....	34
5.2.4.2. Kijkvensters	34
5.2.4.2.1. Kijkvenster 4.....	34
5.2.4.2.2. Kijkvenster 5.....	34
5.2.4.2.3. Kijkvenster 6.....	36
6. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN	39
6.1. KERAMIEK	39
6.1.1. Zone 2.....	39
6.1.1.1. Late IJzertijd.....	39
6.1.1.2. (Vroeg-)Romeinse tijd.....	39
6.1.1.3. Middeleeuwen, postmiddeleeuwen en recent.....	40
6.1.2. Zone 3.....	45
6.1.3. Zone 4.....	46
6.2. MATERIAALRIJKE WOI-KUILEN.....	47
6.2.1. S52.....	47
6.2.1.1. Glas	47
6.2.1.1.1. Drankflessen	47
6.2.1.1.2. Steriliseerbokalen.....	47
6.2.1.1.3. Andere.....	48
6.2.1.2. Metaal.....	48
6.2.1.3. Keramiek.....	50
6.2.1.4. Andere.....	51
6.2.2. S53.....	52
6.2.2.1. Glas	52
6.2.2.1.1. Drankflessen	52
6.2.2.1.2. Sausflessen	52
6.2.2.1.3. Steriliseerbokalen.....	55
6.2.2.1.4. Andere.....	56
6.2.2.2. Metaal.....	56
6.2.2.3. Keramiek.....	57
6.2.2.4. Medisch.....	58
6.2.2.5. Andere.....	58
7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	63

7.1. ZONE 1 EN 2.....	63
7.1.1. <i>Late IJzertijd: een natuurlijke depressie, poel of geul</i>	63
7.1.2. <i>(Vroeg-)Romeinse periode: een Romeins wegtracé uit de 1ste eeuw na Chr.</i>	63
7.1.3. <i>Post-middeleeuwen: perceelsgrachten en een poel</i>	67
7.2. ZONE 3.....	68
7.2.1. <i>IJzertijd/Romeins</i>	68
7.2.2. <i>Twee Britse WOI-kuilen</i>	68
7.3. ZONE 4.....	70
7.3.1. <i>Proefsleuven</i>	70
7.3.2. <i>Kijkvenster 4: een groot bakstenen gefundeerd gebouw uit het einde van de 19de-20ste eeuw</i>	70
7.3.3. <i>Kijkvenster 5: een kleine WOI-(oefen)loopgraaf</i>	70
7.3.4. <i>Kijkvenster 6</i>	71
7.3.4.1. <i>(Vroeg-)Romeins</i>	71
7.3.4.2. <i>Ongedateerd</i>	71
8. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN VOOR VERVOLG- ONDERZOEK	73
9. LITERATUUR.....	77
10. BIJLAGEN	79

2. INLEIDING

In het kader van de geplande aanleg van een bufferbekken langsheen de Warandebek te Watou (deelgemeente van Poperinge, provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv in februari 2012 een archeologische prospectie uit op de site. Het onderzoek gebeurde in opdracht van en werd gefinancierd door de bouwheer, de stad Poperinge, en volgens de bijzondere voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed. De Intergemeentelijke Archeologische Dienst Archeo7 was nauw betrokken bij het onderzoek.

Het onderzoek gebeurde in het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994. De eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, zijn verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

De aanleg van het bufferbekken gaat gepaard met een verstoring van de bodem. Het projectgebied bevindt zich in vier zones aan weerszijden van de hoofdweg vanuit het oosten naar Watou, de Douveweg, net voor het binnenrijden van het centrum, ten noorden en ten zuiden van de Warandebek. Vroegere archeologische onderzoeken in Watou en de nabije omgeving zijn niet gekend waardoor dit allereerste onderzoek een beeld kan geven van het archeologische potentieel van de streek.

Het vooronderzoek wil een degelijk onderbouwd advies geven voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek. Daartoe worden de archeologische waarden gesitueerd en gewaardeerd en wordt vervolgens een advies naar mogelijk verder archeologisch onderzoek gegeven, indien van toepassing. De vondsten uit twee grote materiaalrijke WOI kuilen komen in dit basisrapport uitgebreid aan bod, net als de aanzet naar een verder diepgaander onderzoek van een Romeins wegtracé.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch prospectieonderzoek beschreven en toegelicht. In een inleidend hoofdstuk wordt de site gekaderd binnen een breder landschappelijk en historisch kader. Verder wordt de gebruikte methodologie gedurende het vooronderzoek besproken. Vervolgens worden de resultaten uiteengezet, waarna een interpretatie van de aangetroffen sporen en vondsten deze resultaten

verduidelijkt. Als besluit volgt een algemene synthese van de resultaten met aanbevelingen voor mogelijk vervolgonderzoek. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen, de inventarissen en de digitale versie van deze tekst.

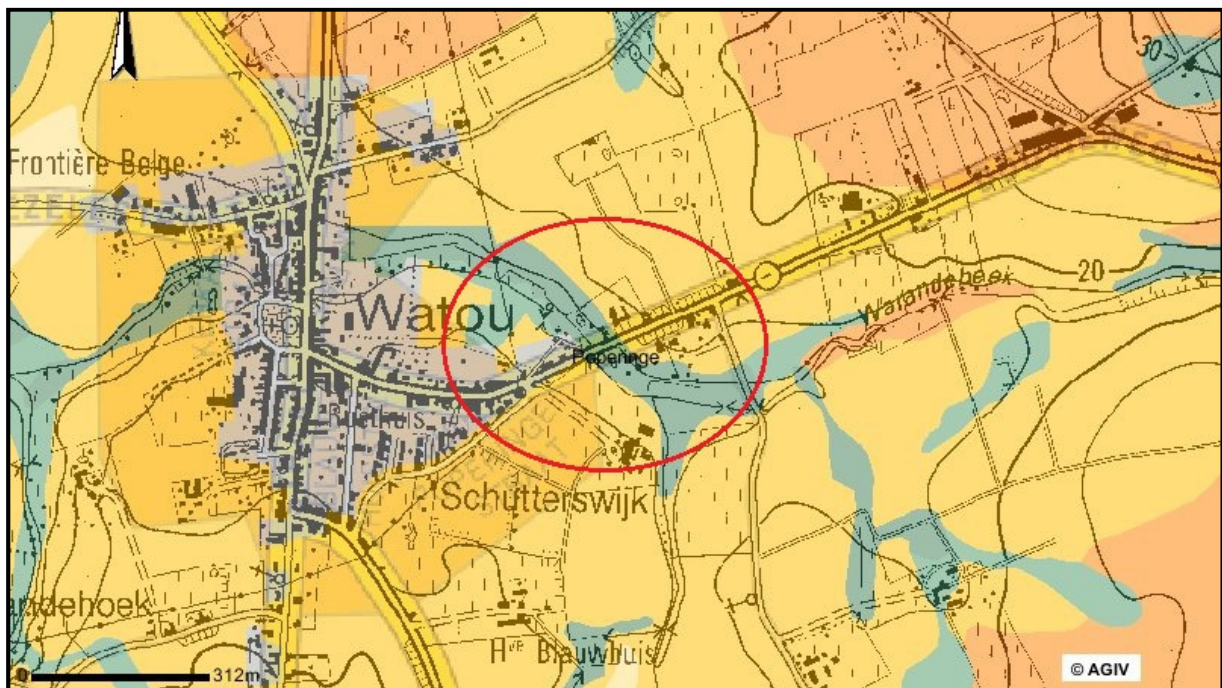
Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek en interpretatie van de resultaten: Jan Decorte (Archeo7), prof. dr. Wim De Clercq (UGent), de medewerkers van de stad Poperinge, Verbeke nv voor het kraanwerk en Pol Verhelle voor het landmeten. Ook een woord van dank aan Birger Stichelbaut (UGent), Annemie Morisse (Talbot House Poperinge) en Annick Vandenbilcke (Stedelijk Museum Ieper) voor hun info omtrent de WOI-vondsten.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Topografische en bodemkundige situering

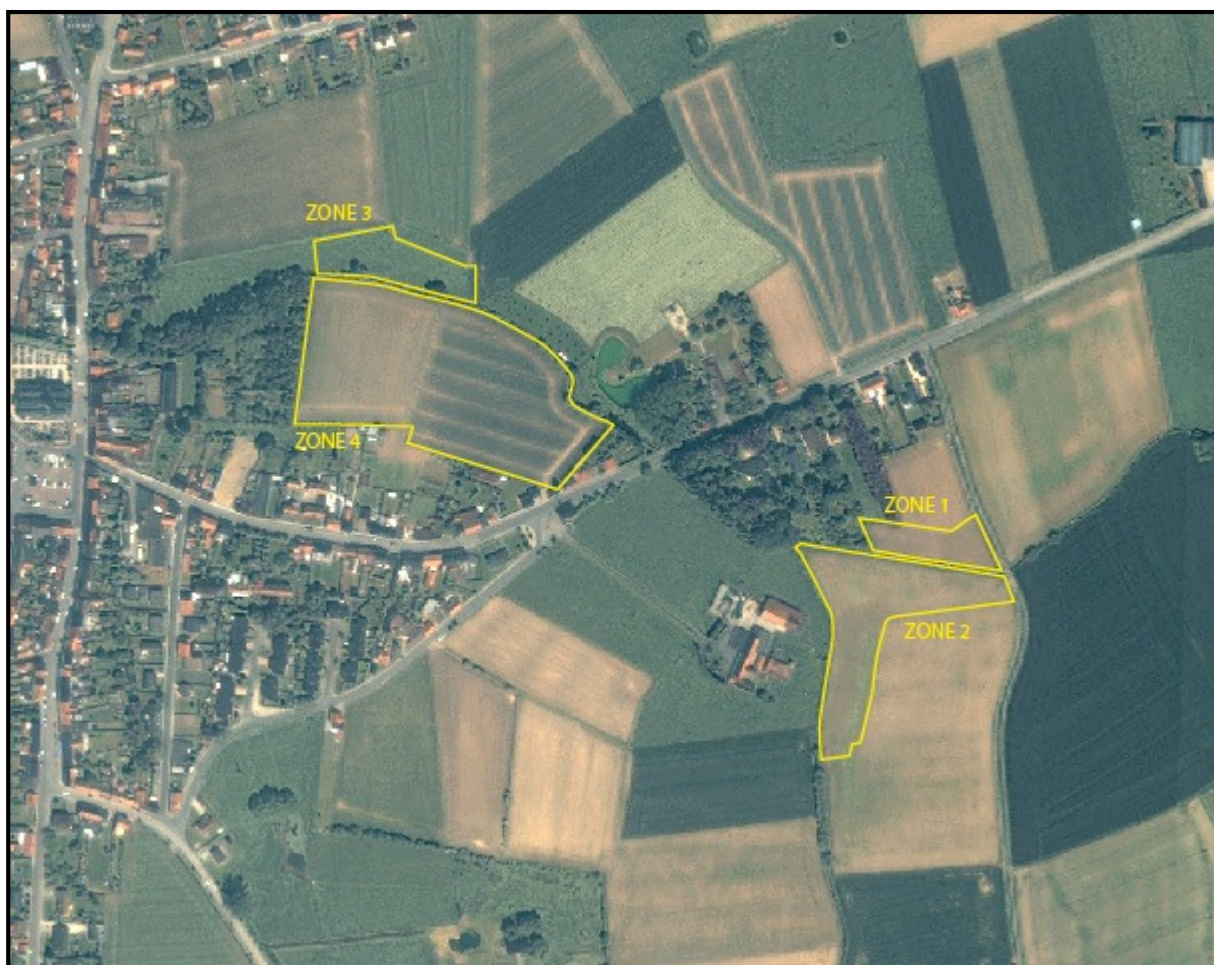
Watou is een deelgemeente van Poperinge en situeert zich in het uiterste westen van de provincie West-Vlaanderen, vlakbij de grens met Frankrijk.

Het onderzoeksgebied werd in vier verschillende zones verdeeld. Het bevindt zich aan weerszijden van de Warandebek en wordt gekenmerkt door een kleiige bodem naar de beek toe en een zandleembodem hoger op de zacht glooiende hellingen, van de beek weg. Op de bodemkaart wordt gesteld dat de te onderzoeken zone een Eep-bodem (sterk gleyige kleibodem zonder profiel) vertoont. Enkel in het zuiden van zone 4 en in het noordwesten van zone 2 werd een Ldc-bodem aangetroffen, een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B horizont.

Figuur 2: Situering van het projectgebied (rode cirkel) op de bodemkaart; de te onderzoeken zone volgt mooi de groenblauwe kleibodem aan weerszijden van de Warandebek (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>).

Figuur 3: Situering van de vier zones op een luchtfoto (© <http://maps.google.be/maps>).

3.2. Historische en archeologische voorkennis

Watou betreft een landelijk grensdorp in zandlemig Vlaanderen in het gebied tussen de IJzer en het Zuid-Vlaamse heuvelland. Het betreft een landbouwgemeente met hier en daar nog sporen van de voor de streek typische hopteelt.

De eerste vermelding in historische teksten komt er in 1123 als Wathewa (1207 Watuwa; 1519 Watuwe). De etymologische betekenis zou “moerassige weide” betekenen. Op het grondgebied van Watou waren er zes heerlijkheden. De heerlijkheid Watou, die afhankelijk was van het leenhof Cassel, had zijn zetel in de huidige hoeve “het Blauwhuis” (Trappistenweg 17). De eerste heer was Thierry, burggraaf van Diksmuide. In 1608 werd Karel Van Ydegheem nieuwe eigenaar van de heerlijkheid Watou en hij en zijn vrouw Maria Cortewyle werden door Filips IV verheven tot graaf en gravin van Watou. Na hun dood werden hun beeltenissen gebeeldhouwd in wit marmer en werd hun praalgraf in de kerk geplaatst. Hun zoon, Johannes van Ydegheem liet in 1620 een kasteel bouwen (Kasteelstraat 1). Dit werd in 1793 door een brand helemaal vernield, op de brug en de poort na. Tussen 1678 en 1713 werd Watou samen met Poperinge ingelijfd door Lodewijk XIV bij Frankrijk. Andere conflicten die veel schade aan het dorp, kerk en kasteel toebrachten waren de Beeldenstorm (1566) en de Franse revolutie (1793).¹

Archeologische opgravingen werden vooralsnog niet uitgevoerd in Watou. Wel zijn er twee zogenaamde ‘hallenhuizen’ gekend in de Palingstraat 2 en 6.² Dit is een middeleeuwse huisvorm opgebouwd uit hout en leem, die in hoofdzaak gekenmerkt werd door een centraal gelegen grotere ruimte met vuurplaats, open tot in de nok. Bij de restauratiewerken aan het hallenhuis in de Palingstraat 2 werd een 13de-eeuwse kuil aangetroffen die wijst op bewoning voorafgaand de bouw van het huis. Zones 1 en 2 van het archeologisch onderzoek bevinden zich slechts op enkele honderden meter afstand van deze twee ‘hallenhuizen’.

In een artikel van Roumegoux Y. en Termote J uit 1993 wordt melding gemaakt van een ‘Keltische muntschat of munten’ die in Watou zouden gevonden zijn.³

---

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21296> en <http://www.watou.com/geschiedenis.htm>.

² VANSTEENKISTE, 2005, pp. 21-22 en 90-91. Met dank aan de bewoner van één van deze gerestaureerde vakwerkhuisen. Zie ook http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/bouwkundig/inventarisatie/thematisch/gebouwd/materialen_technieken.

³ ROUMEGOUX & TERMOTE, 1993, p. 62.

Verder is de ontdekking van twee vroeg-Romeinse nederzettingssites te Haringe, 5km ten noorden van Watou, van belang voor hetgeen hier in Watou gevonden werd. In een artikel van Devriendt H. en Termote J. uit 1988 worden deze sites vooropgesteld als argumenten voor een mogelijke Romeinse weg die vanaf de zogenaamde 'Steenstraat' (*diverticulum* van de grote heerweg Boulogne-Keulen) richting het IJzerbekken, via Watou, over Haringe, in de richting van Roesbrugge zou lopen.⁴

---

⁴ DEVRIENDT & TERMOTE, 1988, p. 6.

4. ONDERZOEKSMETHODE

4.1. Algemeen

4.1.1. Vraagstelling

Doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Het verloop van het archeologische onderzoek werd in nauw overleg besproken met Jan Decorte van Archeo7. Het terrein, gelegen aan weerszijden van de Warandebek, werd verdeeld in vier zones en volledig onderzocht door middel van proefsleuven (zie overzichtsplan in bijlage):

- In zone 1 (ten noorden van de Warandebek) waren dat 8 noordzuid gerichte sleuven (PSL 1 tot 8), dwars op de Warandebek.
- In zone 2 (ten zuiden van de Warandebek) werden 22 proefsleuven aangelegd, waarvan 10 oostwest gericht (PSL 9 tot 18), dwars op de Plokhaanbek, en 12 noordzuid georiënteerd (PSL 19 tot 30), dwars op de Warandebek.
- In zone 3 (ten noorden van de Warandebek) werden 9 proefsleuven gegraven (PSL 31 tot 39), noordzuid georiënteerd en dwars op de Warandebek.
- In zone 4 (ten zuiden van de Warandebek) werden 19 proefsleuven (PSL 40 tot 59) getrokken, ook noordzuid georiënteerd en dwars op de Warandebek.

Er werden in totaal 7 kijkvensters aangelegd, in die sleuven waar de aangetroffen sporen om meer duidelijkheid vroegen. Met kijkvensters bij komt de totale opgegraven oppervlakte op 6872m², net geen 12% van de totale site. Hierbij moet opgemerkt worden dat wegens de nabijheid van de waterlopen en enkele smalle percelen langsheen de Warandebek niet overal kon geproefsleufd worden.

4.1.2. Randvoorwaarden

De aanleiding voor deze archeologische prospectie is de aanleg van een bufferbekken door de stad Poperinge. Het onderzoek werd uitgevoerd in februari 2012 en werd dan ook bemoeilijkt door de weersomstandigheden: de eerste 2 zones konden nog in relatief goede omstandigheden opgegraven worden, al moest het onderzoek bij het einde van de werkzaamheden in zone 2 anderhalve week stopgezet worden wegens de extreme vrieskou. Het was dat aanhoudende vriesweer dat in zone 3 en 4 voor een dikke bevroren bovenlaag gezorgd had, die op sommige plaatsen moeilijk te doorbreken was. Ook de dooi en de regen nadien maakten het onderzoek en het terug dichten van de sleuven er niet makkelijker op.

4.2. Beschrijving van de onderzoeksmethode

4.2.1. Algemeen

Opnieuw in overleg met Jan Decorte van Archeo7 werd vooraf beslist om de sleuven dwars op de Warandebek aan te leggen. Enkel in het zuidelijke deel van zone 2 werd ervoor geopteerd om de sleuven dwars op de Plokhaanbek te trekken. De werfcode van de opgraving was WAWA12, dat staat voor WAtou WARandebek 2012.

4.2.2. Veldwerk

De te onderzoeken zone werd vooraf afgebakend met piketten door een landmeter. Er werd gestart in de zone ten westen van de Palingstraat (zones 1 en 2). De sleuven waren 1,80m breed (= 1 kraanbak) en werden uitgegraven met behulp van een 21-tonskraan met platte bak en op rupsen. De leidinggevende archeoloog bepaalde het juiste archeologische niveau. Op relevante plaatsen werden verschillende wandprofielen aangelegd zodat zicht verkregen kon worden op mogelijke veranderingen in de bodem. Deze profielen waren minstens 1m breed, werden opgeschoond, gefotografeerd, manueel ingetekend op schaal 1/20 en beschreven.

Het archeologisch vooronderzoek gebeurde conform de Bijzondere Voorwaarden⁵, bepaald door het Onroerend Erfgoed, met een ploeg van drie personen onder leiding van Tomas Bradt. De aanwezige sporen in de sleuven werden opgeschaafd, doorlopend genummerd per sleuf, gefotografeerd, beschreven en digitaal ingetekend op schaal 1:50 door de landmeter/topograaf. Deze berekende eveneens de TAW (Tweede Algemene Waterpassing)-hoogtes van verschillende punten en van de individuele sporen. Tijdens het veldwerk werden alle vondsten gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje.

Enkele interessante deelzones werden in overleg met Jan Decorte (Archeo7) geselecteerd voor verder onderzoek door middel van een kijkvenster. De sporen in deze kijkvensters werden opnieuw gefotografeerd, beschreven en vervolgens manueel opgetekend op 1/20. Kijkvenster 1 had als doel te achterhalen of er ter hoogte van de Plokhaanbek en de mogelijke Romeinse weg (zie verder) restanten van een beekovergang (bv. een brug) te zien zouden zijn. Kijkvensters 2 en 3 waren twee kleine uitbreidingen van sleuf 35 in zone 3 om de daar twee deels aangesneden WOI-kuilen

---

⁵ De Bijzondere Voorwaarden maakten deel uit van het bestek voor deze opdracht: STAD POPERINGE, 2011.

volledig te kunnen onderzoeken. Kijkvensters 4, 5 en 6 bevinden zich in zone 4 en moesten meer duidelijkheid verschaffen over enkele sporen aangetroffen ter hoogte van respectievelijk sleuf 50, sleuf 48 en sleuven 41 en 42. In overleg met Jan Decorte (Archeo7) werd beslist om de sporen in kijkvensters 4, 5 en 6, na registratie in vlak, aansluitend te couperen. De coupes werden gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. Kijkvenster 7 werd, in samenspraak met Jan Decorte, aangelegd om meer en beter zicht te verkrijgen op een mogelijk Romeins wegtracé. Het rechtlijnige tracé werd zo maximaal mogelijk in vlak gevolgd, verschillende coupes werden op de zijgrachten en parallelle greppels gezet en zoveel mogelijk materiaal werd per context verzameld om meer zekerheid te hebben over de Romeinse oorsprong. Ook werden in de twee zijgrachten (S24 en S26) pollenstalen genomen en werden monsters genomen met het oog op een eventueel onderzoek van zaden en vruchten. Van de centrale zandlaag (S25) werd eveneens een staal voor eventueel verder onderzoek genomen.

4.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. De spoorformulieren, de vondstenlijsten, de foto's en de gegevens van de vondstdeterminatie werden samengebracht in een digitale inventarislijst. De foto's werden herbenoemd. De vondsten werden gewassen, gedroogd en geïnventariseerd. Voor een datering van de belangrijkste scherven werd bijkomend advies gevraagd aan prof. dr. Wim De Clercq (UGent). Vervolgens werden alle vondsten verpakt volgens de regels van de kunst (cfr. Bijzondere Voorwaarden).

5. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN⁶

5.1. Stratigrafie

5.1.1. Zone 1

Profiel 2 in sleuf 4 toont onder de ploeglaag een pakket van kleiige zandleem; dieper, op ca. 1m, bevond zich zand. Alluviale klei werd in deze zone niet aangetroffen. Vermoedelijk zorgde de stevigere helling aan de noordkant van de Warandebek voor dat bij hevige regen eerder de zuidelijke oever overspoeld werd.

Figuur 4: Profiel 2 in sleuf 4 (zone 1).

---

⁶ Voor de ligging van de sleuven en de sporen wordt verwezen naar de overzichtsplannen achteraan dit rapport.

5.1.2. Zone 2

In sleuf 15 (profiel 7) werd lokaal wat dieper gegraven om zicht te krijgen op de bodemopbouw in dit zuidwestelijke deel van zone 2. Onder de bruine ploeglaag is een vrij kleiig bleek pakket te zien. Daaronder bevindt zich nog steeds klei, maar die is daar, door de vele bruine roestvlekjes, gelig verkleurd. De laag daaronder is weer blekere licht zandige klei. De bovenste van de twee blauw verkleurde lagen onderaan bestaat uit zandige klei met ook enkele resten van plantenwortels. De onderste laag is puur zand, ook met nog resten van plantenwortels. In de bovenste lagen betreft het hier vermoedelijk alluviale klei afkomstig van overstromingen van de nabijgelegen Plokhaanbeek. Op profiel 24 in sleuf 20 is te zien hoe de bodem in deze zone eerder uit zandleem bestaat dan uit klei. Daar leek de bodem iets droger te zijn, hetgeen een verklaring kan zijn voor het voorkomen van sporen in die zone.

Figuur 5: Profiel 7 in sleuf 15 (zone 2).

Figuur 6: Profiel 24 in sleuf 20 (zone 2).

5.1.3. Zone 3

Onder de ploeglaag in zone 3 bevond zich een bleke zandige kleilaag, waarin de sporen zichtbaar werden. De WOI-kuilen (zie verder) werden reeds deels in de ploeglaag zichtbaar. Het terrein was als weide in gebruik, waardoor deze kuilen onverstoord waren gebleven. In het zuiden van zone 3, net voor de beek, lag een gekende waterleiding.

5.1.4. Zone 4

De moederbodem in zone 4 bevond zich net onder de ploeglaag en bestond uit zandleem. Naar het noorden toe, in de richting van de Warandebek, werd de bodem meestal kleiiger.

Figuur 7: Profiel 15 in sleuf 35 (zone 3).

Figuur 8: Profiel 19 in sleuf 42 (zone 4).

5.2. Sporen

5.2.1. Zone 1

De sporendichtheid in deze zone was zeer beperkt. In zone 1 werd in het noorden van sleuven 2 tot 6 een oostwest georiënteerd spoor met donkerbruine kleiige vulling deels aangesneden. In sleuf 1 werden enkele zeer vage greppelachtige structuren gevonden.

5.2.2. Zone 2

5.2.2.1. Proefsleuven

5.2.2.1.1. Grachten/greppels

Een gracht (S6) met donkerbruine vulling kon aan de oostelijke en zuidelijke rand van de onderzoekszone gevolgd worden. De aanzet ervan was in vrijwel alle sleuven nog net zichtbaar.

In sleuf 19 werd een noordwest-zuidoost georiënteerde bruingrijze (mogelijke) grachtstructuur gevonden (S11/S13) die doorsneden werd door S12, een jongere verstoring.

In sleuf 20 werd een licht bruinig grijze ca. 2,5m brede oostwest georiënteerde structuur (S15) aangesneden, die mogelijk als gracht geïnterpreteerd kan worden.

In sleuven 21 en 22 bevonden zich verschillende licht blauwig grijze greppels (S16, S18, S19, S20, S23, S27, S28, S29 en S30). Qua inclusies waren er enkel zeer weinig houtskoolspikkels te zien.

In sleuf 17 bevond zich een duidelijke oostwest georiënteerde greppel (S7) van zo'n 50cm breedte en 30cm diepte. Ook deze had een licht blauwig grijze vulling.

Figuren 9 en 10: S8 en S9 (links) en S20 (rechts) in sleuf 21.

5.2.2.1.2. Kuilen

In sleuf 19 bevond zich in de westelijke sleufrand een lichtgrijze half cirkelvormige kuil (S14) van zo'n 1m diameter, waarin zwart verbrande verkleuringen zaten. In sleuf 21 werden ook drie mogelijke kuilen aangesneden (S17, S21 en S22); deze hadden een licht blauwig grijze kleiige zandleemvulling en bevatten zeer weinig houtskoolspikkels.

Figuur 11: S14 in sleuf 19.

Figuur 12: S11 in sleuf 21.

5.2.2.1.3. Rechthoekig zandig tracé met twee zijgrachten

Vanaf sleuf 21 tot en met sleuf 25 bevonden er zich telkens in het zuiden van de sleuf twee grachten van zo'n 1m breedte, met een licht blauwig grijze kleiige vulling (S24 en S26). Daartussen bevond zich een zone van beigewit zand van zo'n 4m breed (S25). Dergelijk fijn zand werd nergens anders in deze zone waargenomen. Deze drie oostwest gerichte sporen liepen rechthoekig over een lengte van ca. 70m en kunnen vermoedelijk als eenzelfde structuur gezien worden. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden deze drie sporen in sleuf 23 met de kraan gecoupeerd. Daaruit bleek dat de grachten U-vormig waren, dat de zuidelijke gracht ongeveer 1m diep was en de noordelijke ongeveer 70cm. Het middelste zandige pakket was zo'n 20cm dik en kon ook onderaan de vulling van de twee zijgrachten waargenomen worden. Het geheel was onder de ploeglaag afgedekt door een 25cm dik, blauwig grijs, kleiig zandleempakket. Ook de middelste vulling van de zijgrachten bestond uit deze blauwgrijze kleiige zandleem.

Figuur 13: S24, S25 en S26 in sleuf 21.

Figuur 14: S24-S25-S26 in coupe in sleuf 23.

5.2.2.1.4. Andere

In sleuven 10 tot en met 18 werden verschillende puntvondsten geregistreerd die op het eerste zicht niet aan een spoor of duidelijke verandering in de bodem gelinkt konden worden. Enkel twee zeer vage lichtgrijze verkleuringen (S8 en S9) werden in sleuf 18 waargenomen. De rechtlijnige structuur S24-S25-S26 was vanaf sleuf 26 verdwenen om in dezelfde zone plaats te maken voor een donkerbruin organisch pakket (S300-S301). Ook in sleuf 27 was deze zelfde donkere verkleuring waar te nemen.

5.2.2.2. Kijkvensters 1 en 7

Kijkvenster 1 had als doel te achterhalen of er ter hoogte van de kruising van het rechtlijnige tracé met de huidige Plokhaanbeek restanten van een beekovergang te zien zouden zijn. Daarvan werden echter geen sporen gevonden. Enkel een oudere bredere rand van de beek kon dieper waargenomen worden.

Voor de aanleg van kijkvenster 7, dat als doel had om meer informatie te verkrijgen over de aard en datering van het rechtlijnige tracé, werd in overleg met Jan Decorte (Archeo7) beslist om ook de greppel S7 ten zuiden van het lineaire tracé mee ten nemen in het kijkvenster, aangezien deze vrijwel evenwijdig met het tracé loopt. Op het tracé zelf en op de twee zijgrachten werden met de kraan verschillende coupes gezet.

5.2.2.2.1. Greppels

Tussen S7 en het rechtlijnige tracé werden nog twee dunne oostwest georiënteerde greppels (S200 en S201) met een licht blauwig grijze vulling aangesneden. S200 kruist S7 terwijl S201 ook evenwijdig met het rechtlijnige tracé loopt. Deze drie greppels worden in het oosten door S6 doorsneden. Verderop naar het oosten werden vier vage noordzuid georiënteerde greppels van zo'n 30cm breedte (S203, S204, S205 en S206) herkend. Ze waren ca. 45cm diep, hadden een beige zandige vulling en vormden een verbinding tussen de zijgrachten S24 en S26 van het rechtlijnige tracé.

5.2.2.2.2. Poelen/geul/depressie

In het oostelijke einde van kijkvenster 7 buigt de noordelijke gracht (S24), van het voor de rest lineaire tracé, licht af naar het noorden. De donkere humeuze pakketten van proefsleuven 26 en 27 bleken na de uitbreiding deel uit te maken van een recente vulling van een mogelijke poel (S300-S301).

De puntvondsten uit proefsleuven 15 tot 18 konden na de uitbreiding van kijkvenster 7 gelinkt worden met een spoor S9/S207, van een zodanige omvang en vage aflijning dat dit in de proefsleuven onmogelijk herkend kon worden. Dit zeer vage lichtgrijze spoor werd pas zichtbaar vanuit de lucht en mits een ideale natuurlijke lichtinval. Gezien de vage rand is het ganse verloop van dit spoor niet helemaal duidelijk, maar vermoedelijk gaat het hier om een depressie, een grote poel of een natuurlijke geul. Het rechtlijnige tracé met de twee zijgrachten, net als de drie greppels ten zuiden ervan, doorsnijden deze depressie/poel/geul. In de grote dwarscoupe (coupe 5) in het westen van kijkvenster 7 zijn de onderste donkergrijze kleigere lagen van deze depressie/poel/geul duidelijk te zien; minder duidelijk is de lichtgrijze bovenste vulling die bestaat uit zandleem.

Figuur 15: Zicht vanuit het oosten op het westelijke deel van kijkvenster 7: het lineaire tracé, gevormd door S24, S25 en S26, met ten zuiden ervan enkele greppels (S200 en S201). Op de voorgrond is de vage lichtbruinig grijze verkleuring te zien van de mogelijke depressie, poel of geul (S9/S207).

Figuur 16: Zicht vanuit het westen op kijkvenster 7 en het lineaire tracé, gevormd door S24, S25 en S26, met ten zuiden ervan enkele greppels (S200 en S201).

Figuur 17: Zicht vanuit het zuidwesten op kijkvenster 7 en het lineaire tracé, gevormd door S24, S25 en S26, met ten zuiden ervan enkele greppels (S200 en S201).

Figuur 18: Zicht vanuit het oosten op kijkvenster 7 en het verloop van het tracé naar het oosten toe. De noordelijke zijgracht (S24) draait hier af naar het noorden, rond een mogelijke poel (S300-S301).

Figuur 19: Zicht vanuit het noordwesten op coupe 3 op S24, S25 en S26.

Figuur 20: Kijkvenster 7, S24 in coupe 4.

Figuur 21: Zicht vanuit het noorden op coupe 4 van S204, S205 en S206.

Figuur 22: Zicht vanuit het zuidoosten op coupe 5: coupe op het lineaire tracé, greppels S7, S200 en S201. Onder de weg en de greppels zijn donkergrijze lagen te zien van de depressie, poel of geul S9/S207.

5.2.3. Zone 3

5.2.3.1. Proefsleuven en kijkvensters 2 en 3

5.2.3.1.1. Gracht /greppel

In sleuf 35 werd een 1m brede noordzuid georiënteerde greppel/gracht (S51) gevonden met een donkerbruine vulling.

5.2.3.1.2. Kuilen

In dezelfde sleuf 35 werden ten zuidwesten van S51 twee delen van metaalrijke kuilen (S52 en S53) gevonden; de sleuf werd op deze plaatsen lokaal uitgebreid, resulterend in kijkvensters 2 en 3. S52 tekent zich af in het vlak als een rechthoekige kuil met afgeronde hoeken. De afmetingen van de kuil bedragen ongeveer 3 bij 4m. De kleur van de vulling varieert van oranjebruin tot zwart. Opvallend zijn de grote hoeveelheden ijzerfragmenten die de kuil oorspronkelijk afdekte. Uit de kraancoupe bleek duidelijk dat de vulling eerder heterogeen was. De diepte van de kuil bedroeg ongeveer één meter. De kuil gaat naar onderen toe iets naar binnen. Onderaan de afvalkuil bevond zich een donkerblauwe tot zwarte laag van ongeveer 30cm, waaruit een vettige smurrie liep. Op basis van de geur en het uitzicht van de vloeistof leek het te gaan om een olieachtige substantie. Deze laag werd afgedekt met een dempingpakket bestaande uit moederbodem en was vermengd met afval, dit om de olielaag te dempen. Vervolgens kan een donkergrijze laag herkend worden, waarschijnlijk de resten van de ploeglaag die terug in de kuil gesmeten werd. Tot slot werd de kuil toegedekt met een groot metaal voorwerp, mogelijk een golfplaat. Dit verklaart ook meteen de geoxideerde kleur van deze laag. Omwille van praktische redenen werd gekozen de kuil systematisch te verdiepen met behulp van de kraan, waarbij laagsgewijs alle vondsten verzameld werden. Per laag werd ook metaaldetectie uitgevoerd, om zoveel mogelijk materiaal te recupereren. S53 bevond zich op ongeveer 3,70m van de zuidelijke sleufwand. Ook hier werd uitgebreid, ditmaal één kraanbak breed langs beide zijden van het spoor. De breedte van de kuil bedroeg ongeveer 2,50m, ze was bijna 3m lang.

Tot slot werd ook in het uiterste noordwesten van sleuf 34 een klein nat organisch kuiltje (S51) aangetroffen.

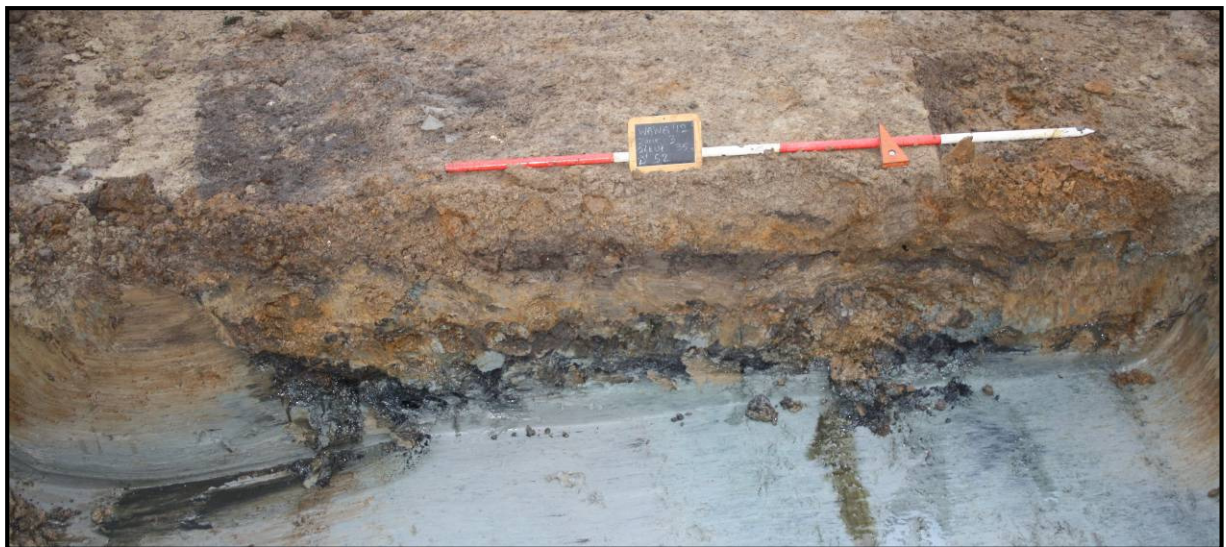

5.2.3.1.2. Natuurlijk

In het uiterste noorden van sleuf 39 werd een donkerbruin organisch venig pakket (S390) zichtbaar onder een blauwgrijs kleipakket. In het bruine pakket zaten heel wat restanten van plantenwortels.

Figuur 23: S52 in vlak (zone 3, sleuf 35, kijkvenster 2).

Figuur 24: S52 in coupe (zone 3, sleuf 35, kijkvenster 2).

5.2.4. Zone 4

5.2.4.1. Proefsleuven

5.2.4.1.1. Grachten/greppels

In het noorden van proefsleuf 41 werd een noordzuid gerichte gracht/greppel (S80) aangesneden. Deze had een bruine kleur en was van zandige klei. Iets verderop in dezelfde sleuf werden twee parallelle oostwest georiënteerde greppels van ca. 1m breedte (S83 en S84) gevonden. Deze hadden een vage licht blauwig grijze aflijning en bevatten vrij veel houtskoolspikkels.

In sleuf 49 bevond zich een noordzuid georiënteerde gracht (S100), met donkerbruine vulling en baksteenbrokken, van ca.1,5m breedte. Ten zuiden ervan was een 2,5m brede gracht met donkerbruine vulling te zien. Deze laatste kon verder gevolgd worden tot in sleuf 51 (S101/S104/S106/S115/S117). In sleuf 52 was op dezelfde lijn niks te zien en de 1m brede greppel (S132) in sleuf 53 die op dezelfde lijn zat, had eerder een lichtgrijze vulling.

In sleuven 52, 53, 54, 55, 56 en 57 waren helemaal onderaan in het noorden ook enkele moeilijk af te lijnen kleiige zones te zien die mogelijk als grachten (S128, S139, S140, S142, S150 en S152) gezien kunnen worden. Tot slot werd er in sleuf 56 en 57 een zuidwest-noordoost georiënteerde, 2 tot 2,5m brede gracht aangesneden. Deze had een donkerbruine vulling en bevatte heel wat baksteenspikkels.

5.2.4.1.2. Kuilen

In proefsleuf 40 werden over bijna gans de lengte van de sleuf op regelmatige afstand van elkaar onregelmatig gevormde kleine kuiltjes (S56 tot S79) gevonden. In proefsleuf 41 werden drie mogelijke paalkuilen aangetroffen (S81, S82, S85). Ze waren zeer vaag en lichtgrijs van kleur. S82 in het zuiden van deze sleuf had een licht blauwig grijze vulling en werd doorsneden door S81, een jongere gracht/greppel. In het noorden van proefsleuf 42 werden drie zwarte ovaalvormige verkleuringen zichtbaar van verschillende grootte. Deze vertoonden ook heel wat oranjegeel verbrande leemplekken en heel wat houtskoolspikkels. S88 had een maximale diameter van 1m terwijl de diameter van S89 drie keer zo groot was. S90, S91 en S92 waren donkergrijs met veel houtskool- en verbrande leemspikkels, maar wel eerder vaag qua aflijning.

5.2.4.1.3. Natuurlijk

Er werden ook enkele greppels opgemeten die eerder een natuurlijke dan een menselijke oorsprong moeten gehad hebben. Het betreft vrij rechtlijnig georiënteerde dunne greppels met een vage en bleke kleur zonder echte inclusies, behalve dan wat roestvlekjes. S72 in sleuf 40, S116 in sleuf 51 en S129, S130 en S131 in sleuf 53 behoren tot deze sporencategorie.

5.2.4.1.4. Andere

Vanaf sleuf 49 tot sleuf 55 kwamen hier en daar onregelmatig gevormde oranjerode puinsporen (bv. S110, S111, S113, S114, S116, S118, S144) tevoorschijn. Deze hadden meer dan waarschijnlijk te maken met het rechtlijnige puinspoor dat aangetroffen werd in sleuf 50. Ze kunnen eerder gezien worden als verstoringen dan echt als kuilen.

5.2.4.2. Kijkvensters

5.2.4.2.1. Kijkvenster 4

Ter hoogte van S112 in PSL 50 werd kijkvenster 4 aangelegd. Bij de uitbreiding van dit rechtlijnige spoor, opgevuld met oranjerood baksteenpuin, werden aan de westkant vijf gelijkaardige sporen aangetroffen die er dwars op toe kwamen. Samen vormen ze één groot geheel (S400), onderverdeeld in vier ruimtes tussen de 6 en 7m breed met een opening aan de westkant. Twee parallelle dunne rechtlijnige greppeltjes (S108 en 109) zijn zowel in sleuf 49 als 50 te zien en worden doorsneden door S400.

5.2.4.2.2. Kijkvenster 5

Ter hoogte van S102 en S103 in sleuf 48 werd kijkvenster 5 aangelegd. Het vermoeden dat ze één geheel zouden vormen werd door het kijkvenster bevestigd. Het spoor vertrekt in het zuiden rechtlijnig naar het noorden om na 3,5m een rechte hoek te maken naar het oosten. Vervolgens maakt het 3,5m verder opnieuw een rechte hoek naar het noorden om 4,5m verder terug af te draaien naar het westen. Een laatste keer maakt deze structuur een rechte hoek naar het noorden om daar 4m verder te stoppen. Dit zigzaggende spoor had een breedte tussen de 50 en 60cm en een heterogene bruine vulling met hier en daar enkele roestkleurige metaalresten. Op dit spoor werden vier coupes uitgezet. Het spoor was tussen 45 en 30cm diep, had rechte, licht schuin naar beneden lopende wanden en een vlakke onderkant.

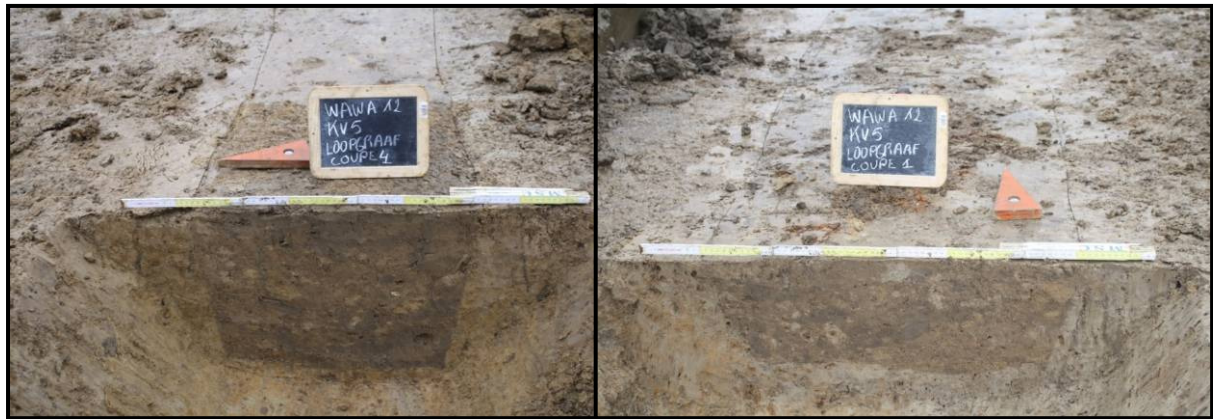

Figuur 25: Zicht vanuit het zuiden op kijkvenster 4, met de resten van een fundering in baksteenpuin.

Figuur 26: Zicht op kijkvenster 5 met het zigzaggende S500.

Figuren 27 en 28: Coupe 1 (rechts) en 4 (links) op S500.

5.2.4.2.3. Kijkvenster 6

In zone 4 werden in proefsleuf 41 enkele interessante lichtblauwgrijze parallelle oostwest georiënteerde greppels (S83 en S84) aangesneden. Samen met de donkergrijze en zwarte kuilen (S88, S89, S90, S91 en S92) die in proefsleuf 42 zaten werden deze twee sleuven met elkaar verbonden door een kijkvenster. Ten oosten van de dubbele greppel werd een grote donker blauwig grijze verkleuring (S160) blootgelegd die overeenkomt met S93 uit proefsleuf 42. In coupe was te zien hoe dit donkerblauwig grijze pakket in het oosten de twee parallelle greppels bedekt. In het vlak was het niet te zien, maar deze twee greppels lopen rechtlijnig verder en hun loop komt overeen met S91 en S92 die daar bovenop de greppels liggen. De greppels zelf zijn ca. 1m breed, hebben schuine rechtlijnige grachten. De onderkant is vrij dun en min of meer vlak.

Ten oosten van S88 en S89 werd nog één extra gelijkaardige grote ronde kuil met diameter van 1,5m (S162) gevonden waarin heel wat houtskool en verbrande leem zat. Deze drie kuilen werden allen gecoupeerd: S162 was 80cm diep, had afgeronde zijden en een vlakke onderkant. S89 was 40cm diep, had afgeronde zijden en was onderaan ook min of meer vlak. De kleinere kuil S88 ging slechts een 5cm dieper. S90, S91 en S92 waren ook slechts een paar centimeter diep.

Tot slot werd centraal in dit kijkvenster een zeer vaag en lichtgrijs spoor (S161) herkend. Na coupe werd duidelijk dat dit slechts 3cm diep ging.

Figuur 29: Zicht vanuit het zuidwesten op KV.6 van zone 4.

Figuur 30: Zicht op de drie zwarte verbrande cirkelvormige kuilen in KV.6 van zone 4.

Figuur 31: Zone 4, kijkvenster 6: zicht vanuit het westen op de dubbele gracht S83-S84 met erboven S160/S93.

6. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN

Om de vondsten uit de verschillende contexten zo overzichtelijk mogelijk voor te stellen, werd ervoor gekozen om de vondsten uit de twee grote materiaalrijke kuilen van zone 3 apart te bespreken, los van de andere zones en sporen, die wel onderverdeeld zijn in vondstencategoriën. In zone 1 werd geen materiaal gevonden, behalve één losse silexvondst.

6.1. Keramiek

6.1.1. Zone 2

6.1.1.1. Late IJzertijd

Er werden handgevormde scherven gevonden in S207 (inv.nr. 82) die op basis van de scherpe knik in de wand door prof. dr. W. De Clercq gedateerd worden in de late IJzertijd, meer specifiek de La Tène A of B periode.

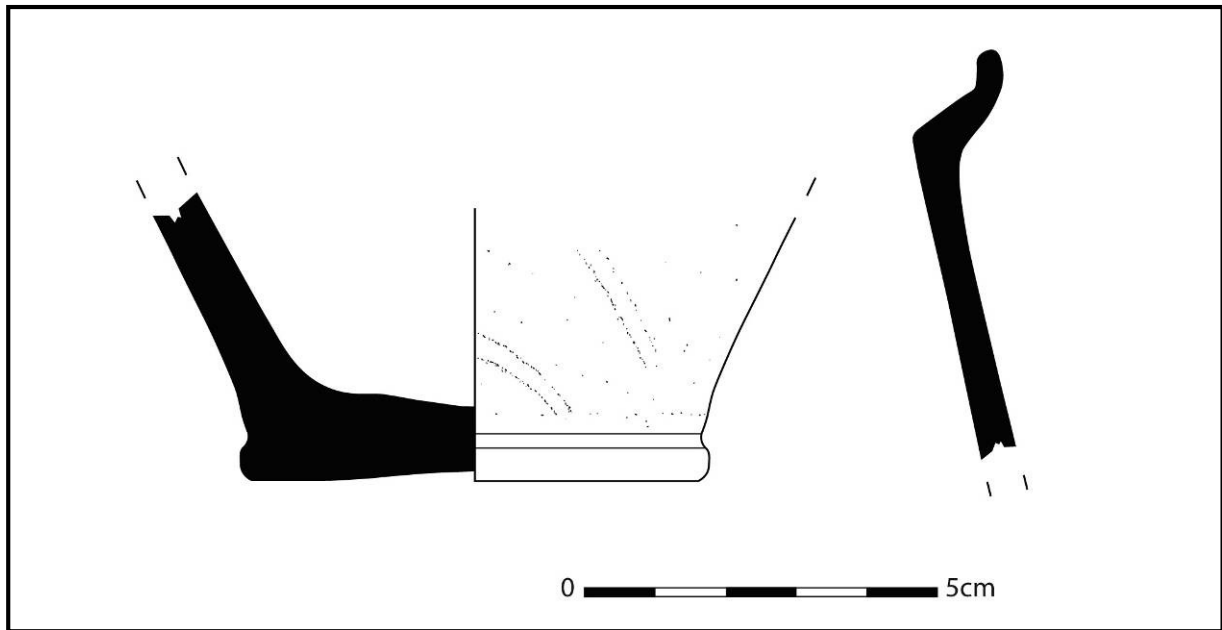
Daarnaast werden er tijdens het proefsleuvenonderzoek in zone 2 heel wat puntvondsten (inv.nr. 85 t.e.m. 100) geregistreerd in alluviale kleilagen. De meeste van deze puntvondsten betreffen handgevormd aardewerk. Enkele scherven zijn ook reducerend of oxiderend gebakken en gedraaid. Op basis van een korte basisanalyse kunnen de gedraaide scherven in de Romeinse tijd gedateerd worden, terwijl de handgevormde zowel in de IJzertijd als in de Romeinse tijd kunnen voorkomen.

6.1.1.2. (Vroeg-)Romeinse tijd

De vondsten uit de greppels en het lineaire tracé in kijkvenster 7 kunnen hoofdzakelijk in de Romeinse periode gedateerd worden. Daarin werd zowel oxiderend en reducerend gedraaid aardewerk gevonden als handgevormd aardewerk. In S25 werd daarbij ook 1 scherfje *terra sigillata* (inv.nr.73) gevonden; dit zou mogelijk afkomstig zijn uit 'La Graufesenque' (Zuid-Gallië), een productiecentrum van *terra sigillata* in de eerste eeuw n.C.⁷ In S25 en S24 werden ook een aantal Romeinse *tegulae*-fragmenten (inv. nr. 72) gevonden.

---

⁷ Mondeling meegedeeld en luidop gedacht door prof. dr. Wim De Clercq (UGent).

Figuur 32: Zone 2, KV.7, S207 (inv.nr. 82): bodem, wand en geknikte rand (vermoedelijk van eenzelfde stuk op basis van de bakking) van een *situla*-vorm uit de late IJzertijd (La Tène A of B) gevonden in de depressie/poel/geul onder de Romeinse weg.

In S24 (inv.nr. 71) bevond zich ook een plakbare pot vervaardigd in Noord-Franse waar. Deze wordt door prof. dr. Wim De Clercq (Ugent) gedateerd in de eerste eeuw n.C. In hetzelfde spoor werden naast fragmenten van huttenleem (inv.nr. 74) ook een stuk van een maalsteen gevonden (inv.nr. 70).

In gracht S6 werd een stuk van een *dolium* (inv.nr. 65), een grote Romeinse voorraadpot gevonden; in dit spoor zat echter ook recent materiaal.

In S11/S13 van sleuf 19 werd, naast 17de-eeuws steengoed en rood aardewerk met een gele sliblaag, ook reducerend gebakken gedraaid Romeins aardewerk gevonden.

6.1.1.3. Middeleeuwen, postmiddeleeuwen en recent

In S11/13 in sleuf 19 werd 17de-eeuws steengoed en rood aardewerk met een gele sliblaag aangetroffen; in datzelfde spoor werd echter ook reducerend en oxiderend Romeins aardewerk gevonden.

In S301 bevond zich heel wat recent materiaal centraal, in de rand van dit spoor (S300) werden wel enkele scherven van vol- of laatmiddeleeuws grijs aardewerk gevonden.

Figuur 33: Aardewerk gevonden in S25: handgevormd, reducerend en oxiderend gebakken aardewerk met ook één fragmentje *terra sigillata* en één stukje witte kruikwaar. In deze context werden ook nog 2 stukken van een Romeinse dakpan (*tegula*) gevonden – niet op de foto te zien (inv. nr. 72 en 73).

Figuur 34: Aardewerk gevonden in S26 (inv. nr. 74): handgevormd, reducerend en oxiderend gebakken aardewerk met ook een stuk van een Romeinse dakpan (*tegula*).

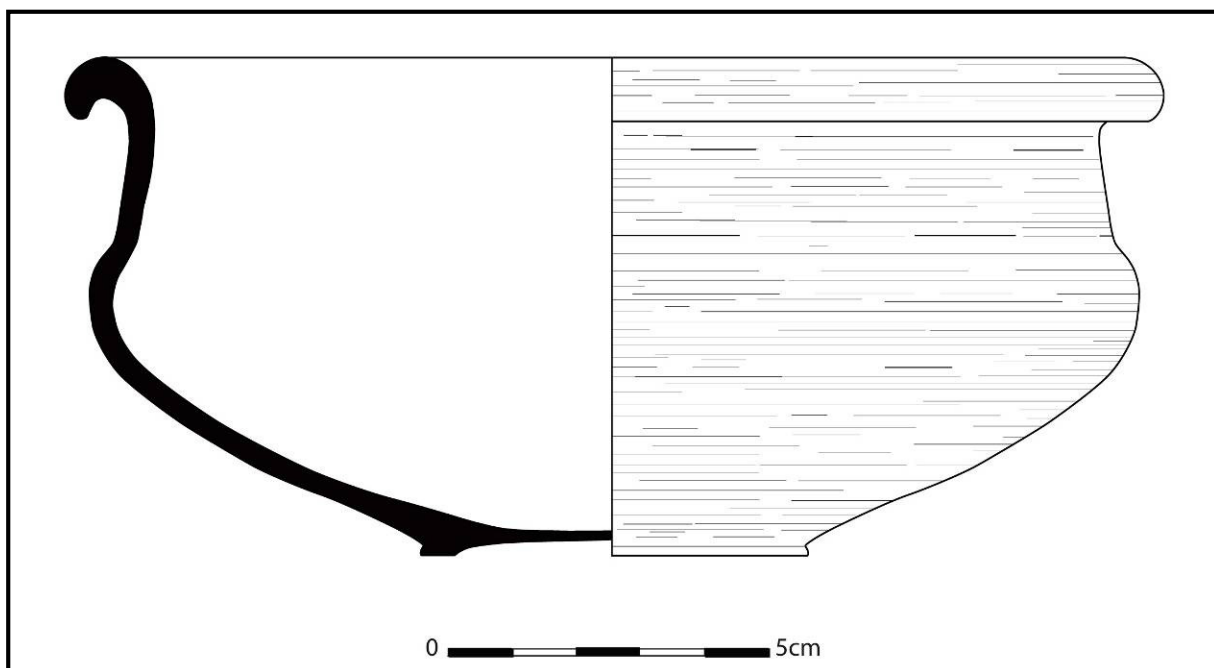

Figuur 35: Aardewerk gevonden in S24 (inv. nr. 70): handgevormd, reducerend en oxiderend gebakken aardewerk met ook een mogelijk stuk van een maalsteen.

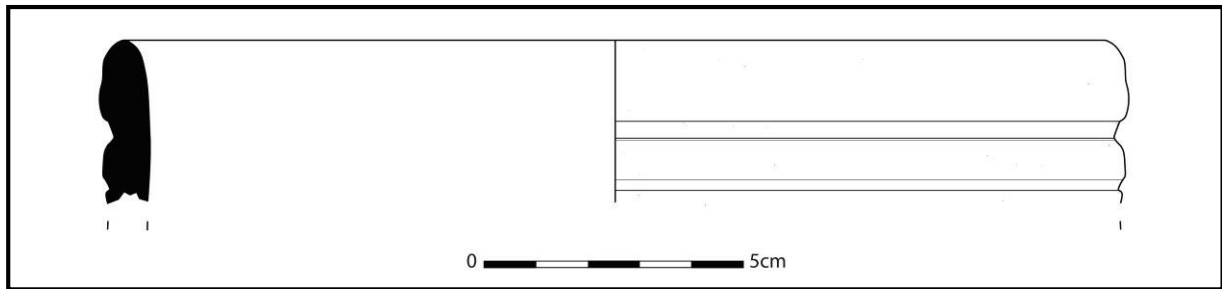

Figuur 36: Romeins aardewerk van Noord-Franse waar (zgn. Arras-waar) uit de 1ste eeuw n.C., gevonden in S24, de noordelijke zijgracht van het lineaire tracé in zone 2.

Figuur 37: Inv. nr. 71: Romeinse Noord-Franse waar uit de 1ste eeuw n.C. uit S24.

Figuur 38: Romeinse witte kruikwaar uit S25 (inv. nr.73).

Figuur 39: Fragment van een *dolium* (Romeinse voorraadpot) uit S6.

6.1.2. Zone 3

Naast het materiaal uit de twee grote kuilen – die hieronder in 6.2. besproken worden – werden er ook in de alluviale kleilagen van de sleuven in zone 3 enkele losse vondsten gevonden, die te dateren vallen in de IJzertijd of de Romeinse tijd.

6.1.3. Zone 4

Ook in kijkvenster 6 in zone 4 werd dezelfde Romeinse Noord-Franse waar gevonden in S83 en 84 (inv. nr. 132 en 135). In S500 van kijkvenster 5 werd industrieel wit aardewerk gevonden (inv. nr. 131). Verder werd in de sporen van de sleuven die niet in aanmerking kwamen voor een kijkvenster, voornamelijk grijs, rood en industrieel wit aardewerk (inv. nr. 114, 115, 116 en 117) gevonden die in de middeleeuwen en de post-middeleeuwen gedateerd mogen worden. Tot slot werden in zone 4 ook verschillende puntvondsten en losse vondsten in alluviale kleigere lagen verzameld. De meeste betreffen middeleeuws rood en grijs aardewerk, maar toch werden ook enkele handgevormde scherven gevonden die tot de Romeinse periode of de IJzertijd kunnen behoren.

Figuur 40: Romeins Arras-waar uit de eerste eeuw n.C.. gevonden in S83.

6.2. Materiaalrijke WOI-kuilen

Dit hoofdstuk werd geschreven door Christof Vanhoutte, hij werd daarvoor bijgestaan door Frederik Roelens en Maarten Bracke. Het materiaal uit de Wereldoorlog I aangetroffen bij het onderzoek in Watou wordt uitvoerig beschreven en meer gedetailleerd dan het andere, oudere vondstenmateriaal.

6.2.1. S52

6.2.1.1. Glas

6.2.1.1.1. Drankflessen

Uit S52 was slechts weinig materiaal afkomstig van wijnflessen. Op basis van het aantal halzen kunnen minstens twee individuen onderscheiden worden. Daarnaast bevond zich onder het materiaal ook nog een bodemfragment, dat echter geen stempel bevatte.

6.2.1.1.2. Steriliseerbokalen

Enkele glasscherven waren afkomstig van een steriliseerbokaal. Het opschrift was slecht bewaard, maar kon toch toegeschreven worden aan "*Horlicks Malted MILK Slough BUCK S eGLAND aND wIS USA*". Het gaat dus om glasscherven van een melkfles gefabriceerd door de firma Horlicks. Deze werd gesticht door de gebroeders William en James Horlick en was oorspronkelijk gevestigd in Engeland. In 1873 verplaatste de fabriek zich echter naar Chicago, om twee jaar daarna opnieuw opgericht te worden in een permanente vestiging te Slough, Wisconsin. Horlicks kende een erg grote populariteit tijdens de Eerste Wereldoorlog, zowel thuis als aan het front.⁸ Deze fles toont duidelijk de aanwezigheid van zowel de Britten als de Amerikanen in Watou.

Daarnaast werd ook nog een transparant roze voedingspotje teruggevonden. Dit is 4,8cm hoog en draagt op de bodem de inscriptie "*CROSSE & BLACKWELL, ENGLAND, LONDON*". Deze fabriek maakte vooral voedingsmiddelen, waaronder fruitpap, marmelade, pickles, confituur, azijn, *piccalilly* en conserven.⁹

---

⁸ <http://www.horlicks.co.uk/history>

⁹ http://www.aim25.ac.uk/cgi-bin/vcdf/detail?coll_id=13730&inst_id=118&nv1=search&nv2

6.2.1.1.3. Andere

Naast bovenstaande glazen gebruiksvoorwerpen werd ook een drinkglas in transparant glas, versierd met groeflijnen, teruggevonden. De hoogte van het glas bedraagt 9,7cm. Daarnaast werden twee inktpotjes aangetroffen. Het eerste type is 5,75cm hoog en heeft een afgeronde vierkante bodem. Onderaan draagt het de stempel "1867". Het tweede type is iets groter qua volume. De hoogte bedraagt 5,2cm. Het is voorzien van vier steunpunten om een pen op te laten rusten, één op elke hoekpunt. In tegenstelling tot type 1 draagt dit inktpotje geen inscriptie.

6.2.1.2. Metaal

Onder de metalen voorwerpen kan een onderscheid gemaakt worden tussen koperen en ijzeren voorwerpen. Vooral de grote hoeveelheid koperplaatfragmenten valt op. Deze zijn alle slechts een tweetal mm dik. Over de functie van deze koperplaatjes wordt nog in het duister getast. Gelijkaardige fragmenten werden wel aangetroffen samen met resten van een krant.

Figuur 41: Melkfles van Horlicks, Slough, Wisconsin, VSA en een voedingspotje van Crosse & Blackwell, London.

Figuur 42: Inktpotjes.

Naast een enkele bout, een stuk drijfband en een spiraalvormig voorwerp, werden ook twee obushouders voor transport teruggevonden. Beide bevatten een opschrift, maar slechts één ervan is gedeeltelijk leesbaar. Het opschrift van de één obushouder luidt "*18 R p B.P. C° Ltd*", met onderaan een pijl. Dit markeert dat het om Britse makelij gaat. Op de andere obushouder is slechts vaag "*BSC*" leesbaar met daarnaast een "*S*" in een vierkant.

Onder de ijzeren voorwerpen kunnen vooral twee ijzeren deksels naar voor gebracht worden. De rest van het ijzeren materiaal is zodanig gecorrodeerd dat een deftige interpretatie hier niet mogelijk is.

Figuur 43: Obushouders, links met opschrift "BSC", rechts "18 Rp B.P. C° Ltd" met de Britse militaire pijl.

6.2.1.3. Keramiek

De keramiek uit de afvalkuil bestaat voornamelijk uit industrieel wit aardewerk. Naast twee scherven van een porseleinen bord werd ook nog een drinktas teruggevonden. Deze is 7,7cm hoog en draagt op de bodem de inscriptie "*Made in Holland, Société Ceramique Maestricht, Sax(...)*", geschreven rondom een steigerende leeuw. Op basis van deze stempel kan het bord gedateerd worden tussen 1895 en 1900, toen "*Made in Holland*" toegevoegd werd aan dergelijke tassen.¹⁰

---

¹⁰ POLLING, 2006, p. 97.

Daarnaast werd nog een porseleinen pot aangetroffen. Het gaat om een 11,3cm hoge marmelade pot “*Grand Medal of Merit Vienna, 1872, James Keiller & Sons, Marmelade, only Prize Medal for Marmelade london, 1862*”. James Keiller & Sons werd in 1920 geïncorporeerd door Crosse en Blackwell, waarvan ook een voedingspotje teruggevonden werd.¹¹

Figuren 44 en 45: Links: pot marmelade “*Grand Medal of Merit Vienna, 1872, James Keiller & Sons, Marmelade, only Prize Medal for Marmelade london, 1862*”, vooraan fragmenten van een bord in industrieel wit; rechts: mok van de “*Société Ceramique Maestricht, Sax(...), Made in Holland*”.

6.2.1.4. Andere

Uit de kuil kwam ook nog een bruine zeefhouder in plastic van ongeveer 9,0 x 5,4 x 1,5cm. Daarnaast werd ook een rechthoekig strookje plastic van 3,3cm breed aangetroffen. Dit had op regelmatige basis kleine rechthoekige uitsparingen. Vermoedelijk gaat het hier om een stuk van een filmrol om foto's te maken. Vervolgens werd ook de omslag van een pakje sigaretten teruggevonden. Het fragment bestaat uit iets dikker papier en draagt het opschrift “*10 cigarettes*” en “*(V)irgini(a)*”. Het fragment is echter te zwaar beschadigd om het type te bepalen. Wat wel vaststaat is dat het hier gaat om Amerikaanse sigaretten vervaardigd in Virginia, mogelijks geruild met de aanwezige Britse soldaten. Tot slot werd ook nog een pijpenkopje zonder hielmerk teruggevonden. Het pijpenkopje was hevig geblakerd, wat erop duidt dat het erg intens is gebruikt.

¹¹ http://www.gracesguide.co.uk/Crosse_and_Blackwell

Figuur 46: Zeephouder, stukje filmrol, papier van een pakje sigaretten en een pijpenkopje.

6.2.2. S53

6.2.2.1. Glas

6.2.2.1.1. Drankflessen

In de kuil werden twee verschillende types wijnflessen aangetroffen. De eerste is donkergroen en heeft een hoge ziel. De hoogte kon niet bepaald worden door het ontbreken van de hals. De tweede fles was bleker van kleur, namelijk lichtgroen, en had een platte bodem. Beiden dragen geen stempel, waardoor de herkomstbepaling niet mogelijk is. Daarnaast bevond er zich ook nog een bierfles met vlakke bodem in de kuil. Op de bodem is duidelijk het opschrift "*Ste Badoit*" te zien.

6.2.2.1.2. Sausflessen

In S53 werden twee types sausflessen teruggevonden. Om te beginnen werden één volledige en één gefragmenteerde fles "*Cartons HP Sauce*" teruggevonden, beide inclusief dop. Eén van de doppen was voorzien van een kurken omhulling afgedekt met zink om

een betere sluiting te garanderen. Bovenaan de dop valt duidelijk "*Carton's*" te lezen. De volledige fles is ongeveer 21,7cm hoog en heeft een vierkante bodem. Daarnaast is er ook een volledige fles "*Yorkshire Relish*" teruggevonden van de firma Goodall & Backhouse.

Figuur 47: Twee wijnflessen (achteraan) en één bierfles van "*Ste Badoit*" (vooraan).

Figuur 48: Sausfles "*Cartons HP Sauce*" met dop.

Figuur 49: Sausflesje "*Yorkshire Relish*" van de firma Goodall & Backhouse.

6.2.2.1.3. Steriliseerbokalen

Een opvallende vondst in deze afvalkuil was een steriliseerbokaal van ongeveer 15,5cm hoog in groen glas met de afbeelding van een swastikasymbool onderaan. Het is nog onduidelijk hoe dit voorwerp in de kuil is beland: mogelijk gaat het om buit, voeding die de Britse troepen gestolen hebben van nabijgelegen Duitse troepen, en deze na het nuttigen gedumpt hebben in de kuil. Een andere theorie luidt dat het symbool gebruikt is door een producent van steriliseerbokalen. Hakenkruisen werden nog niet door de Duitse troepen gebruikt tijdens WOI. Vervolgens bevatte de kuil ook nog een 10,1cm hoge steriliseerbokaal in transparant glas. Op de bodem staat "549", geschreven in een gelijkzijdige driehoek.

Daarnaast werden nog twee jellypotjes/patépotjes teruggevonden. Beide zijn vervaardigd in transparant wit glas. Het eerste is 6,7cm hoog en heeft enkel groeflijnen op het onderste deel van het potje. Het opschrift op de bodem luidt "*Reg N° 580 40 G*". Het tweede potje is 9,4cm hoog en heeft groeflijnen over de volledige lengte. Het is iets boller dan het eerste potje. Op de hals staat "*Reg D N° 444681*".

Figuren 50 en 51: Links twee steriliseerbokalen uit S53, rechts twee jellypotjes/patépotjes met opschrift (links "*Reg N° 580 40 G*" en rechts "*Reg D N° 444681*").

6.2.2.1.4. Andere

Onder het glasmateriaal werd ook nog een transparant maatflesje teruggevonden met het opschrift "*Grammes = Eau dist, Cuillerées à Soupe (Codex)*". Het maatflesje was ongeveer 18cm hoog en had een inhoud van 180ml, aangeduid op de bodem. Ook een transparant witte fles van 21,7cm hoog bevond zich in de kuil. Jammer genoeg is de bodem slechts fragmentarisch bewaard en kan de fles niet geanalyseerd worden. Op de bodem is duidelijk het opschrift "*REGISTERE(D)*" te lezen. Daarnaast werden ook nog andere glasscherven teruggevonden, zowel bodems, halzen als wanden. Deze konden echter niet verder geanalyseerd worden door de fragmentarische toestand van het materiaal.

Figuur 52: Maatflesje met opschrift "*Grammes = Eau Dist, Cuillerées à Soupe (Codex)*", 180 ml.

6.2.2.2. Metaal

Onder de metalen voorwerpen kunnen een hemdknoop en een houder voor een zakhorloge geplaatst worden. De knoop heeft een diameter van 1,75cm, is vervaardigd door Smith & Wright Ltd uit Birm(ingham), en is voorzien van vier openingen om de knoop vast te maken aan het hemd. De houder van het zakhorloge heeft een diameter van 5,2cm en is eerder slecht bewaard.

6.2.2.3. Keramiek

De aardewerkvondsten beperken zich tot twee voorwerpen, beide in industrieel wit. Het eerste voorwerp is een bord met bodemstempel “*Petrus Regout & Co, Maastricht*”. Volgens de breuk- en stipdatering is dit bord te dateren in 1893, de breuk bevindt zich namelijk boven de letter “e” van Petrus.¹²

Figuren 53 en 54: Knoop (links) en houder vaneen zakhorloge (rechts).

Figuren 55 en 56: Bord van Petrus Regout & Co, Maastricht.

---

¹² POLLING, 2006.

6.2.2.4. Medisch

Daarnaast werden ook twee felgekleurde kleine flesjes bovengehaald. Het gaat om een kobaltblauw en een iets kleiner smaragdgroen flesje. Beide dragen het opschrift *"Not to be taken"* en zijn voorzien van verticale groeflijnen. Het smaragdgroene flesje heeft een zeshoekige bodem, is 5,9cm hoog en heeft op de bodem het opschrift *"oZ"*. Het kobaltblauwe flesje heeft dan weer een rechthoekige bodem, is 9,3cm hoog en heeft het opschrift *"1 oZ"*. Vermoedelijk gaat het om medicijnflesjes en was het opschrift bedoeld als waarschuwing voor het ondrinkbaar karakter van de inhoud van de flesjes.

6.2.2.5. Andere

Een opvallende vondst was een rond kobaltblauw bol glazen voorwerp van 9,5cm diameter met het opschrift *"E&J n°10"*. Daarnaast werd ook nog een fragment van een gelijkaardig voorwerp aangetroffen, maar dan in bordeauxrood en met het opschrift *"(...)Efferson 82(...)"*. Dit had een iets kleinere diameter, die niet verder bepaald kon worden. Tot slot kon ook nog een koperen rond voorwerp van ongeveer 7,5cm diameter onderscheiden worden. Dit voorwerp had het opschrift *"E& J Model 12 Pat(ent) Apld (Applied) for Detroit"*.

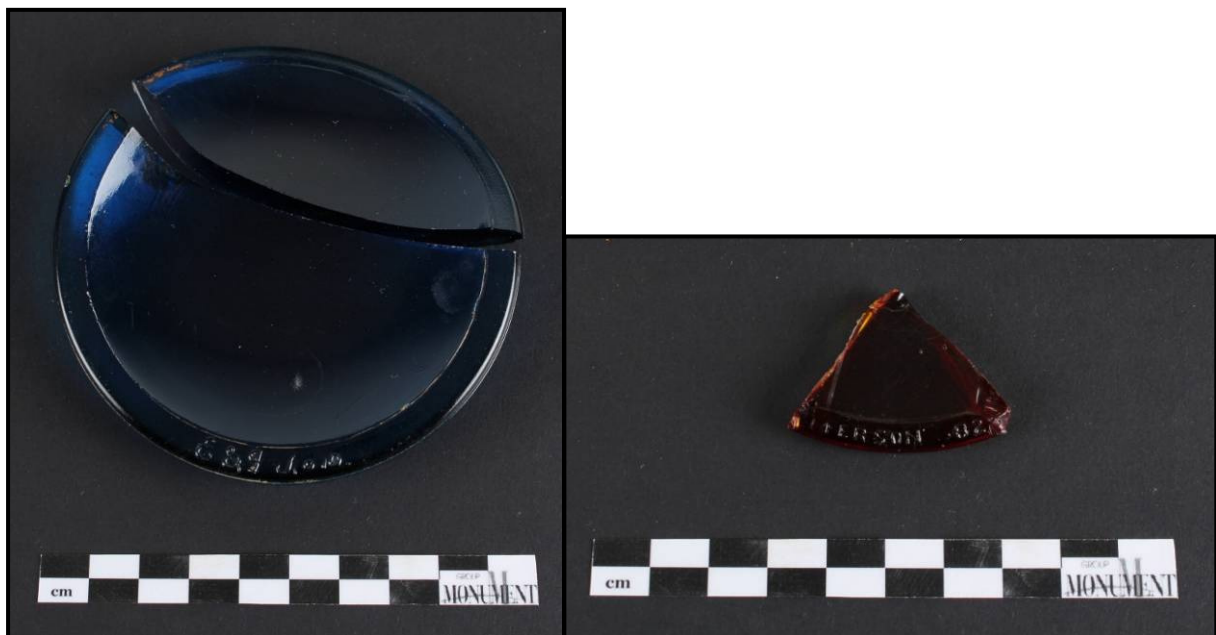

Figuur 57: Medicijnflesjes.

Na gecombineerd onderzoek bleek dat dit onderdelen vormden van een E&J achterlamp. E&J staat voor de initialen van de fabriek waar deze onderdelen gemaakt werden, namelijk Edmund & Jones. Deze fabriek bevond zich in Detroit, VSA. Vermoedelijk gaat het om een achterlicht dat gefabriceerd werd in 1912 en deel uitmaakte van een Ford model T. Het kobaltblauwe en bordeauxrode voorwerp vormden de lenzen van de lamp. Het koperen voorwerp bevond zich bovenop de lamp als afsluitdop. Binnenin plaatste men dan een olielamp om de gewenste kleur op te wekken.¹³ Mogelijk gaat het om kapotte onderdelen van een achterlicht die bij het herstellen weggesmeten werden in de afvalkuil.

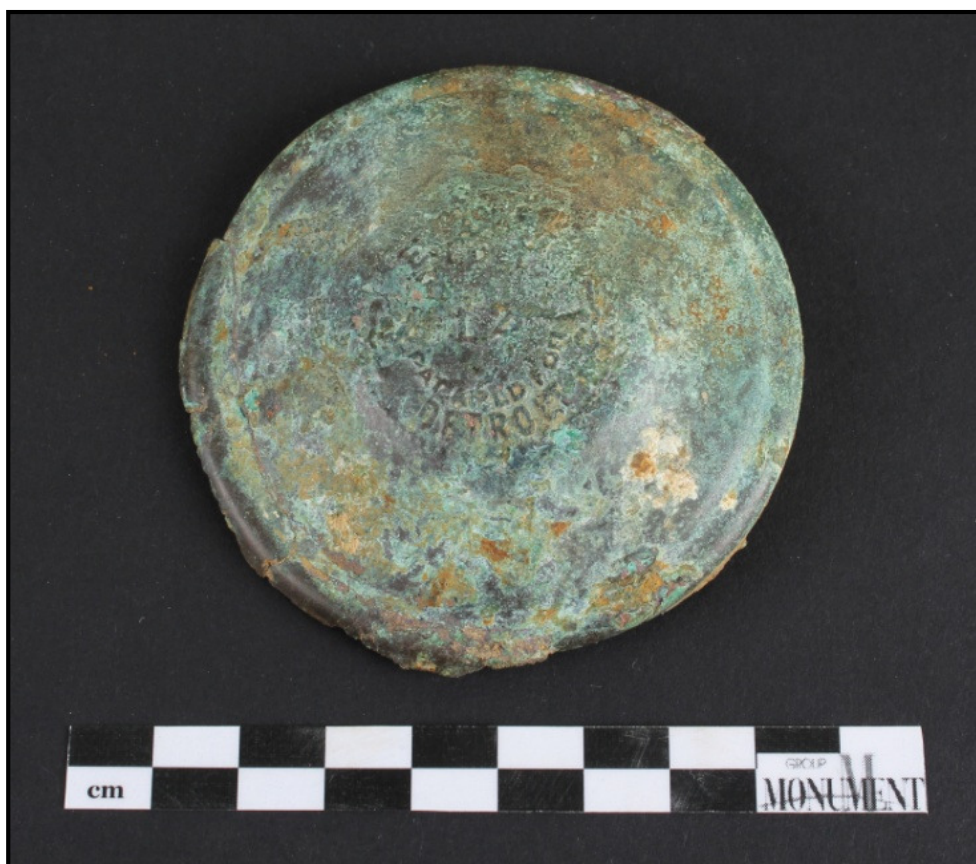
Daarnaast werd ook het handvat van een scheerborstel teruggevonden. Deze is 6cm hoog en bruin van kleur. Aan één zijde was er een opening voor de bevestiging van de borstelharen. Deze zijn niet bewaard gebleven. Tot slot werd ook textiel teruggevonden. Het gaat om grijsbruine textielfragmenten die slecht bewaard zijn, waardoor het bepalen van de functie van onmogelijk is.

Figuren 58 en 59: Links kobaltblauw glas met opschrift "E&J n°10", rechts bordeauxrood glas met opschrift "(...)EFFERSON 82(...)".

---

¹³ <http://www.brassauto.com/cars8.html>

Figuur 60: Koperen dop met opschrift "E&J Model 12 Pat(ent) Apld (Applied) for Detroit".

Figuren 61 en 62: E&J achterlamp voor een Ford model T (© <http://www.brassauto.com/cars8.html>).

Figuur 63: De desbetreffende Ford model T uit 1912 (© <http://actonfordblog.com/fun-ford-history-facts/1912-ford-model-t/>).

Figuur 64: Handvat van een scheerborstel.

Figuur 65: Textiel uit S53.

7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

7.1. Zone 1 en 2

7.1.1. Late IJzertijd: een natuurlijke depressie, poel of geul

Het oudste spoor in kijkvenster 7 is wellicht de depressie, poel of geul (S9/S207). Op basis van de oversnijdingen van jongere Romeinse sporen moet dit spoor ouder zijn dan de Romeinse periode. In S207, in een donkergrijs kleiig pakket dat zich duidelijk onder het lineaire tracé bevond, werden scherven van een geknikte pot gevonden die een datering in de late IJzertijd, meer specifiek La Tène A of B, bevestigen.¹⁴ De verschillende puntvondsten van handgevormd aardewerk die in de verschillende proefsleuven geregistreerd werden, wijzen op een menselijke aanwezigheid in de buurt in deze periode. Enkele Romeinse scherven werden ook in deze poel of geul aangetroffen. Deze kunnen mogelijk intrusief zijn, maar kunnen evengoed ook wijzen op een continuïteit vanuit de late IJzertijd naar de vroeg-Romeinse periode, waarbij deze poel of geul geleidelijk aan opgevuld en drooggelegd is geworden. Dit gebeurde meer dan waarschijnlijk met behulp of onder invloed van toenmalige menselijke activiteiten.

7.1.2. (Vroeg-)Romeinse periode: een Romeins wegtracé uit de 1ste eeuw na Chr.

Het voornaamste spoor in zone 2, dat ook in kijkvenster 7 van naderbij bekeken werd, betreft het lineaire tracé, gevormd door S24-S25-S26. Dit rechtlijnige tracé kon van aan de Plokhaanbeek gevolgd worden over 70m tot waar het tracé lichtjes naar het noorden afbuigt, om daar verstoord te worden door een jongere poel (S300-S301). Op basis van de vondsten in zowel de 2 zijgrachten, als in het fijne zand tussen deze grachten, kan dit lineaire tracé geïnterpreteerd worden als deel uitmakend van een landelijk Romeins wegtracé.

Alle andere sporen in kijkvenster 7 kunnen gelinkt worden aan de aanleg en instandhouding van deze Romeinse weg. De greppels S7, S200, S201, S203, S204, S205 en S206 kunnen gezien worden als afwateringgreppels die moesten helpen om het wegtracé droog te houden. Dit zal beslist geen evidentie geweest zijn in deze natte beekvallei.

Opvallend was dat de meeste vondsten gedaan werden in S24 en S25 en dat voornamelijk in de noordwestelijke zone van het tracé. Aangezien dit ter hoogte is van

---

¹⁴ Datering door prof. dr. Wim De Clercq (UGent).

de sleuven 21 en 22 en er zich daar ook nog gelijkaardig gevulde sporen bevinden, kan verondersteld worden dat er zich in die zone, ten noorden van de weg, mogelijk nog meer sporen bevinden die eventueel met een nederzetting te maken kunnen hebben. Een verder archeologisch onderzoek in die zone dringt zich dan ook op.

In het zandige deel tussen de 2 evenwijdige zijgrachten werden geen duidelijke karrensporen herkend. Of het hier gaat om het originele wegdek of slechts de fundering ervan is niet duidelijk. In elk geval is dit zand er doelbewust geplaatst en bevindt er zich Romeins materiaal in. Waarschijnlijk hadden de Romeinen met de aanleg van dit zand ook een verdere drooglegging van de weg als doel, aangezien dit zand wel goed waterdoorlatend moet zijn geweest. Er werden geen restanten van natuurstenen gevonden. Wat wel opviel was dat er zich in dit zand, naast het Romeinse aardewerk, heel wat silexkeitjes bevonden. Een deel van het wegdek kan weggeërodeerd zijn, hetgeen in deze natte beekvallei, die erg gevoelig is voor erosie, niet onmogelijk is. Een eventuele verharding hing ook af van wat de streek te bieden had; de aanwezigheid van de talrijke afwateringsgreppels, zowel onder het wegdek als langs weerszijden van de zijgrachten wijzen op een specifieke aanleg en aanpak. Voorbeelden van dergelijke eenvoudige landelijke wegen zijn reeds aangetoond door F. Vermeulen in het gebied tussen Leie en Schelde.¹⁵

Het betreft hier geen hoofdweg, noch een *diverticulum* (= secundaire Romeinse weg). Het gaat dus zeker niet om het reeds gekende *diverticulum* van de grote Romeinse hoofdweg die Keulen met Boulogne-sur-Mer (via Cassel-Wervik-Doornik) verbindt. Dit *diverticulum*, de zogenaamde Steenstraat, liep ten zuiden van Watou, van Steenvoorde, over Poperinge, Woumen, Werken en Aartrijke, om verder te lopen in de richting van Brugge en Oudenburg.¹⁶

In een artikel van H. Devriendt en J. Termote uit 1988 wordt gewag gemaakt van het mogelijke bestaan van een Romeinse verbindingsweg over Watou richting Roesbrugge die de Steenstraat met het IJzerbekken zou verbonden hebben.¹⁷ De ontdekking van de 2 Romeinse nederzettingssites te Haringe, ca. 5km ten noorden van Watou, die in het desbetreffende artikel besproken worden, spreken in het voordeel van een noord-zuid georiënteerde weg die dwars door de dorpskern van Watou loopt. De aanwezigheid van verschillende Romeinse vondsten en sporen aan de oostelijke rand van Watou bevestigen de mogelijkheid van een Romeinse aftakking van de Steenstraat in

---

¹⁵ VERMEULEN, 1992, pp. 157-158.

¹⁶ VANHOUTTE & THOEN, 2004, p. 180.

¹⁷ DEVRIENDT & TERMOTE, 1988, p. 6.

noordelijke richting. Deze weg, noch een bijhorende nederzetting werden echter gevonden, en dit wellicht omdat de opgegraven zone zich buiten het centrum van Watou bevindt.

De Romeinse weg die dan wel werd gevonden, nabij de Warandebek, heeft een oost-west oriëntatie terwijl de veronderstelde weg vanaf de Steenstraat over Watou richting Roesbrugge eerder een noord-zuid oriëntatie moet hebben gehad. Dat zou willen zeggen dat de gevonden weg nog een zijtak is van de weg van de Steenstraat richting het IJzerbekken.

Er kan niet met zekerheid gesteld worden welke plaatsen de weg moet hebben verbonden, er kan enkel geopperd worden dat deze wellicht vanuit de noord-zuid georiënteerde weg die door de dorpskern van Watou liep, aftakte in oostelijke richting. Wanneer men de lijn in die richting doortrekt, komt men ongeveer uit in Poperinge, de stad waarvan men ook een Romeinse oorsprong vermoedt.¹⁸ Het kan echter ook gaan om een zijtak die de toenmalige dorpskern van Watou verbond met een landelijke nederzetting iets oostelijker gelegen. Een dergelijke zandweg tussen 2 landelijke nederzettingen werd in 2007 ook gevonden in Menen.¹⁹

Interessant hierbij is ook dat het aardewerk gevonden te Haringe en Watou uit dezelfde periode stamt, namelijk de 1ste eeuw n.C., hetgeen deze sites en de mogelijke weg die hen verbond gelijktijdig maakt. Op beide sites komt er zowel handgevormd aardewerk voor naast Arras-waar, typisch voor die periode.²⁰

Dit alles kan ingepast worden in het verhaal dat te lezen valt in een artikel uit 1993 van de hand van Roumegoux en Termote in verband met de vroegste bewoningsgeschiedenis van de Vlaamse Heuvels. Daarin wordt gesteld dat vanaf de vroeg-Romeinse periode (50 v.C.-50 n.C.) het Castellum Menapiorum, het huidige Cassel, door de Romeinen uitgebouwd werd om van daaruit de omliggende gebieden geleidelijk aan om te vormen tot een belangrijk agrarisch bevoorradingsgebied. Zowel de aanleg van een hoofdwegennet als de realisatie van een nieuwe landindeling, de zogenaamde *centuriatio*, waren 2 belangrijke Romeinse infrastructuurwerken die tot op de dag van vandaag hun sporen in het landschap kunnen hebben nagelaten.²¹ De 2 vroeg-Romeinse nederzettingssites te Haringe, samen met deze ontdekking van een landelijke vroeg-

---

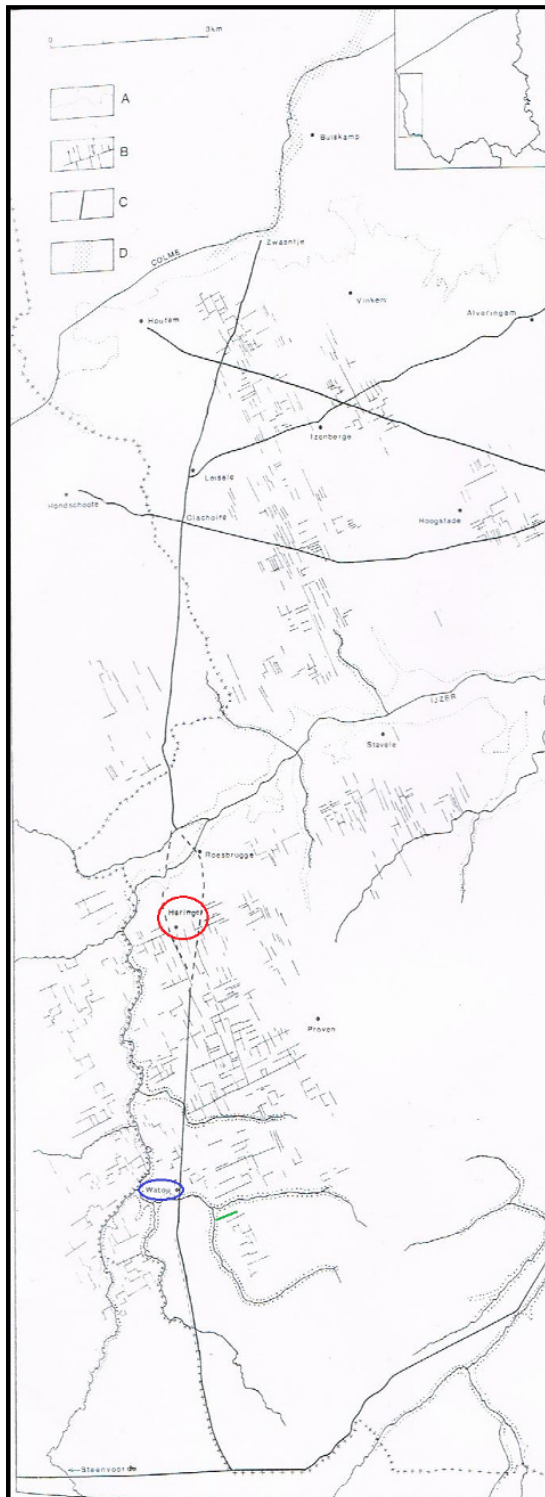
¹⁸ ROUMEGOUX & TERMOTE, 1993, p. 70, fig. 47 en 48 en p. 74.

¹⁹ DHAËZE & VERBRUGGE, 2007, p. 73.

²⁰ DEVRIENDT & TERMOTE, 1988, p. 6.

²¹ ROUMEGOUX & TERMOTE, 1993, pp. 64-65.

Romeinse weg met verschillende afwateringsgreppels te Watou, wijzen op een sterke Romeinse bedrijvigheid in de regio in de eerste eeuw n.C. Ze kunnen gezien worden als voorbeelden van de geleidelijke Romeinse acculturatie in de vroeg-Romeinse periode door middel van de aanleg van wegen en de nieuwe landindeling met bijhorende nederzettingen.

Figuur 66: Kaart overgenomen uit het artikel van Devriendt en Termote uit 1988. Hierop is Haringe in het rood omcirkeld en Watou in het blauw. De O-W georiënteerde volle lijn onderaan betreft de zogenaamde 'Steenstraat' (het *diverticulum* van de heerweg Cassel-Doornik). De N-Z georiënteerde volle lijn die vanaf die Steenstraat naar het noorden vertrekt, betreft de veronderstelde aftakking richting het IJzerbekken, die dus volgens de auteurs door Watou zou lopen. Het groene lijntje geeft de weg weer die tijdens deze opgraving gevonden werd. Het verloop ervan lijkt mooi overeen te komen met de oriëntatie van de vroeg-Romeinse landindeling. De kronkelende lijnen betreffen de beken. (DEVRIENDT & TERMOTE, 1988, p. 7, fig. 7).

7.1.3. Post-middeleeuwen: perceelsgrachten en een poel

De gracht S4 in zone 1 en de gracht S6 in zone 2 kunnen beiden gezien worden als perceelsgrachten. Beiden zijn ze ook te zien op de Atlas der Buurtwegen uit 1841. Ook de poel (S300-301) in het oosten van kijkvenster 7 is daarop te herkennen. De centrale vulling van deze poel was alleszins van recente aard, terwijl de oorsprong ergens in de late of post-middeleeuwen kan liggen.

Figuur 67: Atlas der Buurtwegen uit 1841. De rode pijl wijst naar de poel (S300 en S301) (© http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_106.html).

7.2. Zone 3

7.2.1. IJzertijd/Romeins

In de alluviale kleilagen ten noorden van de Warandebek werden enkele handgevormde scherven gevonden die wijzen op een nabijgelegen site uit die periode.

7.2.2. Twee Britse WOI-kuilen

Er mag besloten worden dat er in zone 3 twee afvalkuilen aangetroffen werden waarvan de inhoud een mooie kijk geeft op het dagelijkse leven van de Britse soldaten achter het front. Zowel S52 als S53 bevatten voornamelijk dagdagelijkse gebruiksvoorwerpen, zoals flessen. Het quasi ontbreken van oorlogsmateriaal, op een stuk drijfband en twee obushouders na, bevestigt deze stelling nogmaals. Beide sporen bevatten gelijkaardig materiaal afkomstig uit dezelfde regio. Bovendien bedraagt de afstand tussen deze kuilen amper 5,70m. Op basis van het vondstenmateriaal gaat het om twee Brits-Amerikaanse afvalkuilen, die zijn aangelegd tijdens de eindfase van de Eerste Wereldoorlog. Aangezien het Brits materiaal domineert, gaat het hoogstwaarschijnlijk om Britse soldaten die contacten onderhielden met nabij gestationeerde Amerikaanse soldaten waarmee ze aan ruilhandel deden (cf. sigaretten). Vermoedelijk staan deze beide kuilen in verband met de aanleg van de loopgraaf die te zien is op een *Trench Map* daterend uit 1918. De Amerikanen geraken pas vanaf tweede helft van 1917 betrokken bij de oorlog. Het betreft wellicht kuilen die in de nabijheid van een loopgraaf en/of tentenkamp zijn gegraven op het einde van WOI, vermoedelijk in 1918. S51 in sleuf 35, ten noordoosten van de twee grote kuilen, kan mogelijk een perceelsgracht zijn of eventueel deel uit maken van een loopgraaf. Op de *Trench Map* is in deze zone een rechtlijnige verbinding van de beek naar de getande loopgraaf te zien. Bij recent archeologisch onderzoek in Poperinge Hipshoekbeek, Zonnebeke Ieperstraat (groeve Wienerberger), Poperinge Boescheepseweg (hospitaalsite Lijssenthoek) en Poperinge Sint-Jansstraat werden ook gelijkaardige WOI-kuilen gevonden die uitgebreid onderzocht en beschreven werden.²²

---

²² Onderzoeken uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv in 2011-2012, rapporten nog in opmaak.

Figuur 68: Trench Map uit 1918 (met dank aan Birger Stichelbaut, UGent).

7.3. Zone 4

7.3.1. Proefsleuven

De verschillende kuiltjes in sleuf 40 kunnen wellicht gezien worden als restanten van de palenconstructies van een hoppeveld. De bewoners aan de Douvieweg deelden mee dat de akker een tiental jaren geleden nog als hoppeveld gebruikt werd. Aangezien het hier om zeer recente sporen gaat en deze in heel wat sleuven terug kwamen, werden deze in de volgende sleuven niet verder geregistreerd. De meeste andere sporen kunnen gezien worden als perceelsgrachten.

7.3.2. Kijkvenster 4: een groot bakstenen gefundeerd gebouw uit het einde van de 19de-20ste eeuw

In kijkvenster 4 werd de mogelijke fundering in orangerode baksteenpuin van een groot gebouw blootgelegd. Hoewel het hier wellicht niet om een zeer oud gebouw gaat – mondelinge bronnen spreken van afbraak net voor of net na ‘den oorlog’ – was dit voordien ongekend; op oudere kaarten is er in deze zone nergens een gebouw te zien. Het gebouw zou aanzienlijke afmetingen hebben gehad waarbij het enkel aan de oostzijde begrensd was; de westzijde was open. In totaal konden vier tussenruimtes van elk ongeveer 6 à 7m breed herkend worden.

7.3.3. Kijkvenster 5: een kleine WOI-(oefen)loopgraaf

S500 in kijkvenster 5 kan gezien worden als een kleine (oefen)loopgraaf uit WOI. De loopgraaf had een noordzuid oriëntatie en kenmerkte zich door een getand patroon bestaande uit traverses (inspringend deel kant van Watou) en *fire-bays* (uitspringend deel richting de vijand). Hier gaat het dus om 2 traverses en 1 *fire-bay*, aangelegd met een hoek van 90°. De lengte van de traverses varieerde tussen 3,7m en 4,4m. De loopgraaf kon echter maar gevolgd worden over een afstand van ongeveer 11,7m.

De *Trench Map* van het grondgebied Watou daterende uit het einde van de Eerste Wereldoorlog (zie figuur 59) toont een zigzag lopende loopgraaf die vertrekt van voorbij Stoot Cottage en van daaruit verder loopt in zuidoostelijke richting tot aan het kruispunt van de Douvieweg met de Oude Poperingestraat. Vanuit dit punt loopt de loopgraaf verder in zuidwestelijke richting tot aan de ‘Gendarmerie’ en verder zuidwaarts. Deze loopgraaf, die onderdeel uitmaakte van de verdedigingslinie van Watou, zou zijn aangelegd op het einde van de Eerste Wereldoorlog uit vrees voor de (laatste) Duitse opmars (lenteoffensief begin 1918) en maakte deel uit van de *Poperinghe Line*. Van deze

grotere loopgraaf werd tijdens het onderzoek echter niks gevonden. De loopgraaf aangesneden in kijkvenster 4 betreft een kleinere die op de *Trench Map* wel te herkennen is net boven de 'C' van Chapel. Mogelijk werd de grote getande loopgraaf dan toch niet gegraven in deze zone.

7.3.4. Kijkvenster 6

7.3.4.1. (Vroeg-)Romeins

In de twee lichtblauwgrijze parallelle oostwest georiënteerde greppels werd Noord-Franse waar gevonden, hetgeen de dubbele greppelstructuur in de 1ste eeuw na Chr. dateert. Dit maakt dat deze gelijktijdig zou kunnen zijn met het Romeinse wegtracé dat gevonden werd in zone 2. Wat hun functie geweest kan zijn, is niet duidelijk geworden uit het onderzoek.

7.3.4.2. Ongedateerd

In kijkvenster 6 werden drie zwart verbrande kuilen aangetroffen en nog enkele donkergrijze verkleuringen. Deze kuilen bevatten heel wat houtskool en verbrande leem. Hun functie valt moeilijk te achterhalen. Misschien gaat het om houtskoolmeilers. In deze kuilen werd echter geen aardewerk gevonden, hetgeen een datering onmogelijk maakt. Daardoor kon de link met de Romeinse dubbele greppels ten noorden van deze kuilen niet gemaakt worden.

8. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN VOOR VERVOLG- ONDERZOEK

In het kader van de geplande aanleg van een bufferbekken langsheen de Warandebek te Watou (deelgemeente van Poperinge, provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv in februari 2012 een archeologische prospectie uit op de site. Het onderzoek gebeurde in opdracht van en werd gefinancierd door de bouwheer, de stad Poperinge, en volgens de bijzondere voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed. De Intergemeentelijke Archeologische Dienst Archeo7 was nauw betrokken bij het onderzoek. In totaal werden 59 proeflsleuven en 7 kijkvensters aangelegd, verdeeld over vier zones.

Het archeologisch vooronderzoek te Watou bracht enkele interessante vondsten aan het licht. In zone 2, ten zuiden van de Warandebek en de Douveweg, werd een Romeins wegtracé uit de 1ste eeuw na Chr. gevonden. Dit tracé werd door middel van een kijkvenster uitgebreider onderzocht om meer zekerheid over de aard, het verloop en de datering te bekomen. Het betreft een rechtlijnig tracé van ca. 70m lengte dat in het oosten lijkt af te buigen in de richting van de Warandebek. De enige resten van het wegdek, of van de fundering ervan, was een ca. 4m breed, fijn en goed waterdoorlatend zandpakket van ca. 20cm dikte. Dit zand werd afgebakend door twee zijgrachten van om en bij de 1m breedte en 80cm diepte; in coupe hadden deze een U-vorm. In deze drie sporen werd Romeins materiaal gevonden dat in de 1ste eeuw na Chr. gedateerd kan worden. Ten zuiden van en in deze weg werden verschillende afwateringsgreppels herkend, waarvan enkele parallel met het tracé liepen. Deze hadden vermoedelijk een drooglegging van het terrein en van het wegtracé als doel. Een kort literatuuronderzoek brengt de verrassende ontdekking van deze vroeg-Romeinse weg in een breder kader. Daardoor kon de volgende hypothese naar voren worden gebracht: deze weg is een mogelijke zijtak van een andere grotere weg die vanuit de zogenaamde 'Steenstraat' in de richting van het IJzerbekken, door de dorpskern van Watou zou gelopen hebben.²³

Interessant naar continuïteit vanuit de late IJzertijd toe is dat deze Romeinse weg een ouder spoor, dat vermoedelijk natuurlijk van oorsprong was, doorsnijdt; het gaat wellicht om een depressie, een poel of een geul. Hierin werd zowel aardewerk uit de late IJzertijd (La Tène A of B), als reducerend en oxiderend gebakken Romeins aardewerk gevonden. Zowel de vondsten van de vroeg-Romeinse weg – waarin uitzonderlijk vrij veel aardewerk in werd gevonden – als het voorkomen van late IJzertijd materiaal in de

---

²³ Deze hypothese komt voort uit de hypothese van een N-Z weg doorheen Watou, naar voren gebracht door Devriendt H. en Termote J., in hun artikel uit 1988.

oudere depressie/poel/geul doen het vermoeden rijzen van de aanwezigheid van een nabijgelegen nederzetting uit beide perioden.

In de sleuven 19, 20, 21 en 22, ten noorden van dit tracé, werden nog verschillende sporen gevonden waarvan de meeste een gelijkaardige vulling hadden als de zijgrachten en afwateringsgreppels van de weg. Een vervolgonderzoek in deze zone is dan ook aangewezen om een mogelijke relatie tussen de weg en een mogelijke nederzetting te achterhalen. Er is nog zeer weinig archeologisch gedocumenteerde informatie omtrent Romeinse wegen in Vlaanderen en hun relatie tot mogelijke nederzettingen en het landschap. Deze 3 aspecten en hun mogelijke relatie onderling dienen tijdens een vervolgonderzoek zeker uitgebreid onderzocht te worden.

In zone 3 werden twee grote en materiaalrijke WOI-kuilen uitgebreid onderzocht. De inhoud van deze kuilen geeft een mooi beeld van het dagelijkse leven van Britse soldaten achter het front. Het betreft wellicht kuilen die in de nabijheid van een loopgraaf en/of tentenkamp zijn gegraven op het einde van WOI, vermoedelijk in 1918. In kijkvenster 5 in zone 4 werd een kleinere loopgraaf, ook uit WOI, aangesneden. Het onderzoek van de twee WOI-kuilen bracht interessante informatie aan het licht over het leven en de aanwezigheid van Britse soldaten hier achter het front te Watou, aan het einde van de Eerste Wereldoorlog.

In kijkvenster 4 in zone 4 werden de resten van een bakstenen gefundeerd gebouw gevonden. Dit was voordien ongekend en dateert ten vroegste uit eind 19de eeuw, maar vermoedelijk uit de 20ste eeuw.

In kijkvenster 6 in zone 4 werd een oostwest gerichte dubbele greppel met bovenliggend colluviumpakket gevonden dat ook uit de vroeg-Romeinse periode dateert. De drie zwart verbrande kuilen ten zuiden ervan konden echter niet rechtstreeks met deze Romeinse dubbele greppel geassocieerd worden, gezien het ontbreken van dateerbaar materiaal.

Uit dit archeologische vooronderzoek is gebleken dat de ondergrond in Watou heel wat archeologisch potentieel heeft; met name de (vroeg-)Romeinse periode en WOI werden tijdens dit onderzoek meermaals aangesneden. De vondst van een Romeins wegtracé met bijhorende afwateringsgreppels in zone 2, samen met de vondst van de dubbele gracht in zone 4, die ook uit dezelfde periode dateert, wijst op een niet te verwaarlozen Romeinse aanwezigheid te Watou in de eerste eeuw na Chr. Daarbij zijn er ook nog bewijzen gevonden voor een menselijke aanwezigheid in de late IJzertijd.

Meer informatie kan hier bekomen worden door een archeologisch vervolgonderzoek, met de nadruk op toenmalige landschappelijke elementen en op de sporen gevonden in de proesleuven ten noorden van het wegtracé

Tijdens het onderzoek van dit tracé in kijkvenster 7 werden verschillende stalen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek genomen. Uit beide zijgrachten van het wegtracé werd een pollensequentie genomen. Onderzoek van deze pollensequentie zou meer informatie over de evolutie van het toenmalige landschap kunnen geven. De inplanting van de Romeinse weg in het toenmalige landschap zou ook bij het verdere onderzoek aandachtig moeten worden bekeken en onderzocht. Van de bovenste vullingen van S24, S25 en S26 werden monsters genomen met het oog op een mogelijk onderzoek van zaden en vruchten. Indien ze nog bewaard zijn, kan een analyse ervan ook meer informatie geven over de nabije omgeving van de site. Uit S26 werd ook wat houtskool bemonsterd om eventueel ¹⁴C-onderzoek mogelijk te maken. Dit zou de datering van de Romeinse weg nog scherper kunnen stellen en nog betrouwbaarder maken. Ook van de Romeinse dubbele greppel in kijkvenster 6 in zone 4 (S83 en 84) werden bulkstalen genomen.

Het is aan te bevelen de zone ten noorden van het Romeinse wegtracé verder archeologisch te onderzoeken. De advieszone werd aangeduid op het plan van zone 2, het betreft een zone van 2600m². Het doel ervan zou zijn om beter zicht te krijgen op mogelijke Romeinse nederzettingssporen nabij het Romeinse wegtracé en om verder natuurwetenschappelijk onderzoek naar landschap toe mogelijk te maken. Voor de kijkvensters in zones 3 en 4 wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Dit advies heeft geen enkele bindende kracht, maar dient als aanbeveling voor het bevoegd agentschap (Onroerend Erfgoed) dat zal beslissen over het vervolgtraject.

9. LITERATUUR

- **Onuitgegeven bronnen**

- STAD POPERINGE, Bijzonder bestek voor de overheidsopdracht voor diensten met als voorwerp “waterbeheersingswerken Watou en Poperinge fase II Hipshoekbeek, archeologische opgravingen”, 2011.

- **Uitgegeven bronnen**

- Devriendt H. en Termote J., 1988, in: Westvlaamse Aarchaeologica, nr. 4, jg. 1.
- Dhaeze W. en Verbrugge A., 2007, 2 Gallo-Romeinse nederzettingen langs de Kortewaagstraat te Menen, in: Romeinendag 2007.
- Polling A., Maastrichtse ceramiek, Lochem, 2006, 7de druk.
- Roumegoux Y. en Termote J., 1993, in: Westvlaamse Archaeologica, nr. 9, jg. 2.
- Vanhoutte S. en Thoen H., 2004, De Romeinse wegen in het Vlaamse kustgebied, Leiden alle wegen naar Oudenburg?, in: Kunsttijdschrift Vlaanderen, juni 2004, 301.
- Vansteenkiste J., 2005, Vakwerkbouw in West-Vlaanderen, Brugge.
- Vermeulen F., 1992, Tussen Leie en Schelde, Archeologische Inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek.

- **Internetbronnen**

- <http://actonfordblog.com/fun-ford-history-facts/1912-ford-model-t/>
- <http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>
- <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>
- <http://maps.google.be/maps>

- http://www.aim25.ac.uk/cgibin/vcdf/detail?coll_id=13730&inst_id=118&nv1=search&nv2
- <http://www.brassauto.com/cars8.html>
- http://www.gracesguide.co.uk/Crosse_and_Blackwell
- http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_106.html
- <http://www.horlicks.co.uk/history>
- <http://www.ngi.be/NL/NL1-4-2-3.shtm>
- http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/archeologie/romeinse_tijd/bronnen/archeologisch/wegennet
- http://www.onderzoeksbalans.be/onderzoeksbalans/bouwkundig/inventarisatie/thematisch/gebouwd/materialen_technieken
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21296>

10. BIJLAGEN

- Plan 1: Overzichtsplan
- Plan 2: Zone 2
- Plan 3: Zone 3
- Plan 4: Kijkvenster 6
- Plan 5: Kijkvensters 4 en 5
- Romeinse weg: coupe 1
- Romeinse weg: coupe 5

Plan 1: Overzichtsplan

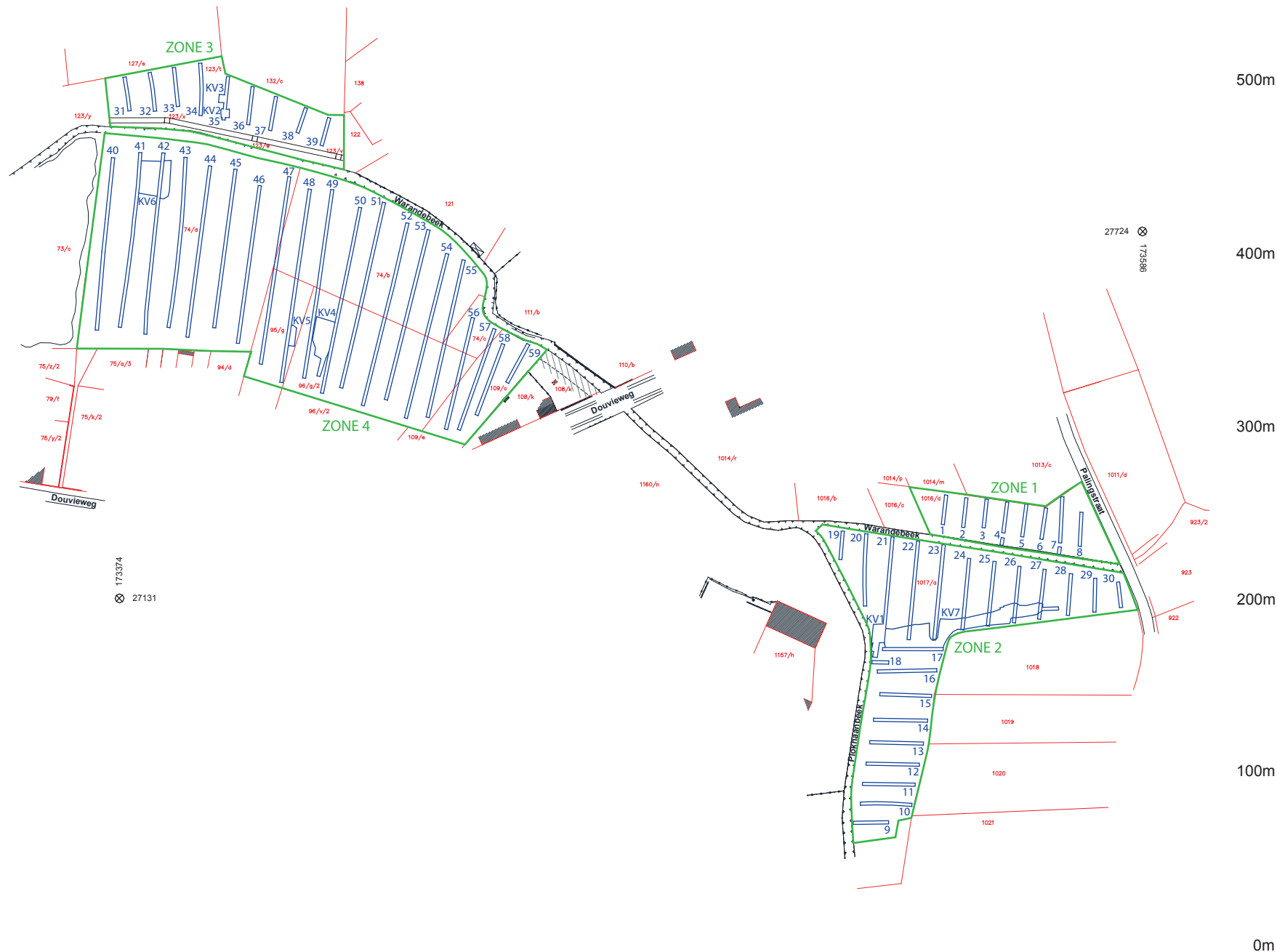
Plan 1: Overzichtsplan

-

Verg.nr. 2012/014

Coördinaten in Lambert 72

GROUP
MONUMENT

Archeologisch
vooronderzoek
Watou -
Warandebek
2012

Plan 2

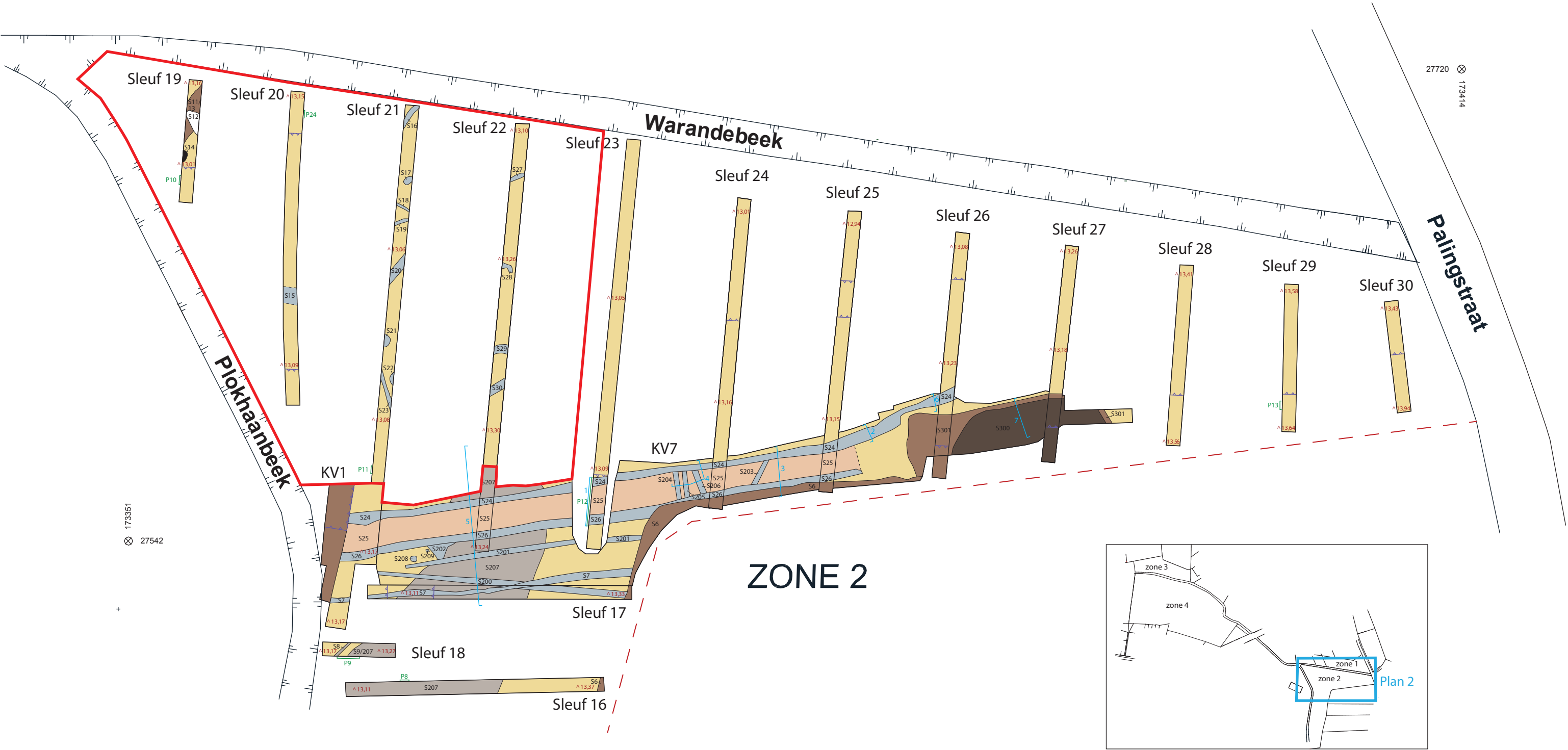
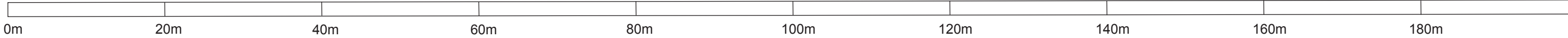
- Late- of postmiddeleeuwen
- Recent
- Verstoring
- Zwart verbrand spoor

- Sporen in sleuven 20, 21 en 22: vermoedelijk Romeins
S24 en S26: afwateringsgrachten van de Romeinse weg
- S25: (fundering van) het Romeinse wegdek in fijn zand
- Poel of geul (mogelijk La Tène A of B)
- Moederbodem

- Wandprofielen
- Coupes
- Verdiepingen
- Advieszone voor vervolgonderzoek

Verg.nr. 2012/014
Coördinaten in Lambert 72
Hoogtes in m TAW

GROUP
MONUMENT

Archeologisch vooronderzoek Watou - Warandebeek 2012

Plan 3

- S51: perceelsgracht of (verbinding met) loopgraaf
- WO I-kuilen
- S390: natuurlijk: klei met veen
- Moederbodem
- Wandprofielen
- Coupes
- Verdiepingen
- Advieszone voor vervolgonderzoek

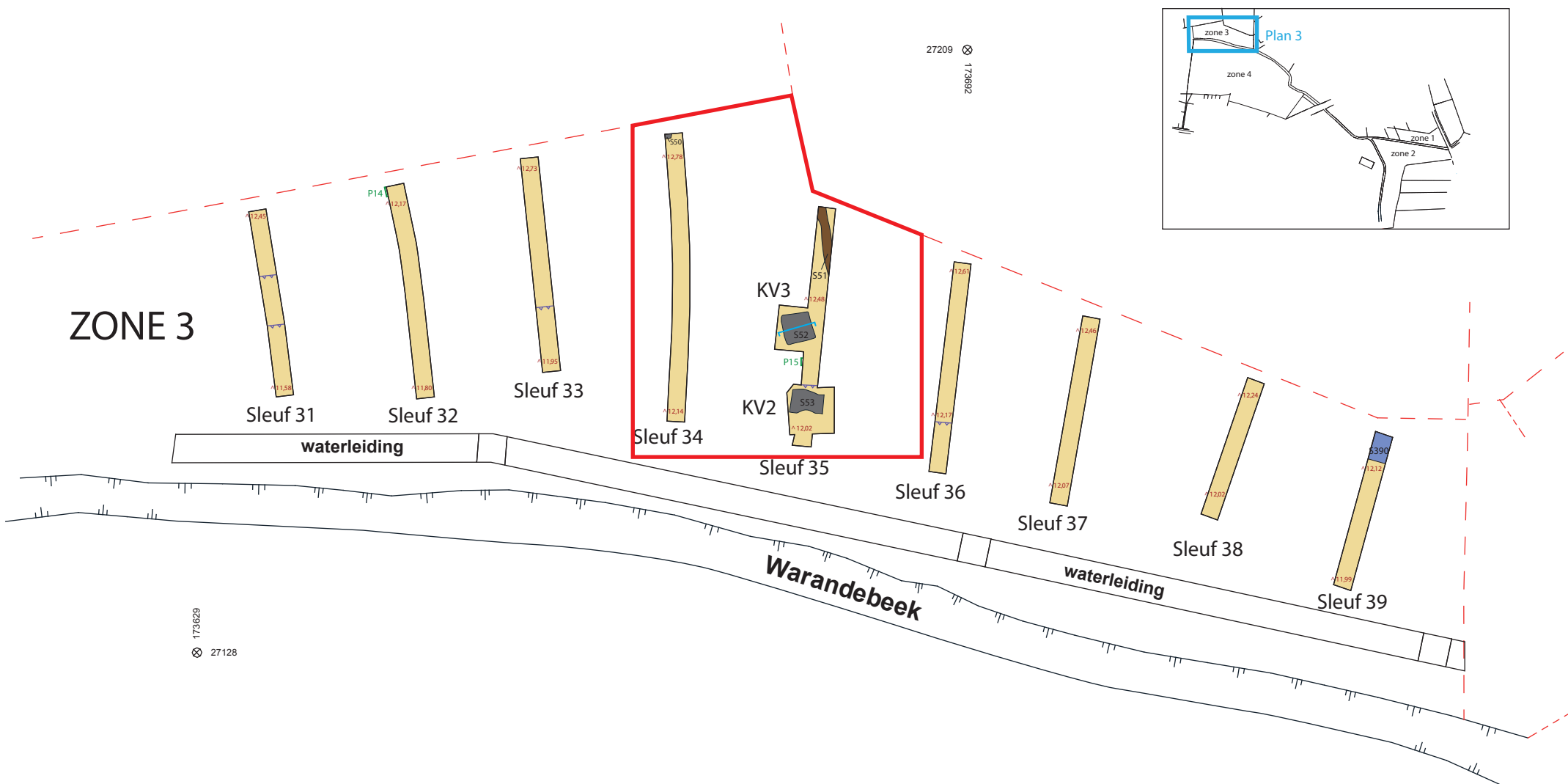
Verg.nr. 2012/014

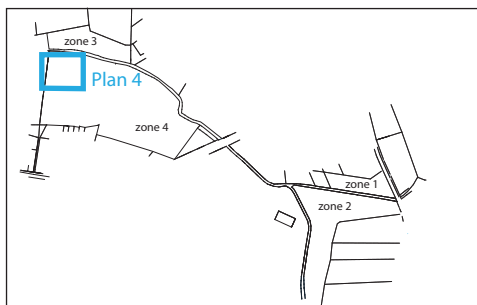
Coördinaten in Lambert 72

Hoogtes in m TAW

GROUP
MONUMENT

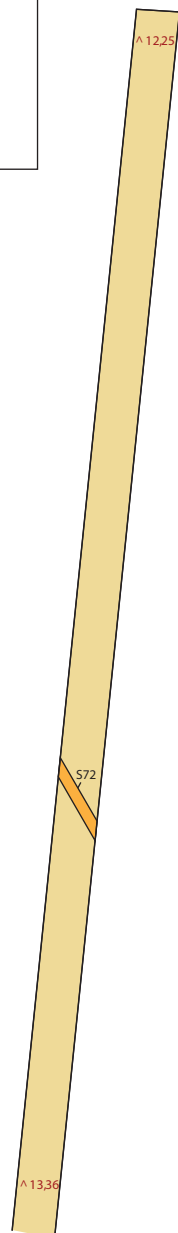
0m 20m 40m 60m 80m 100m 120m 140m 160m

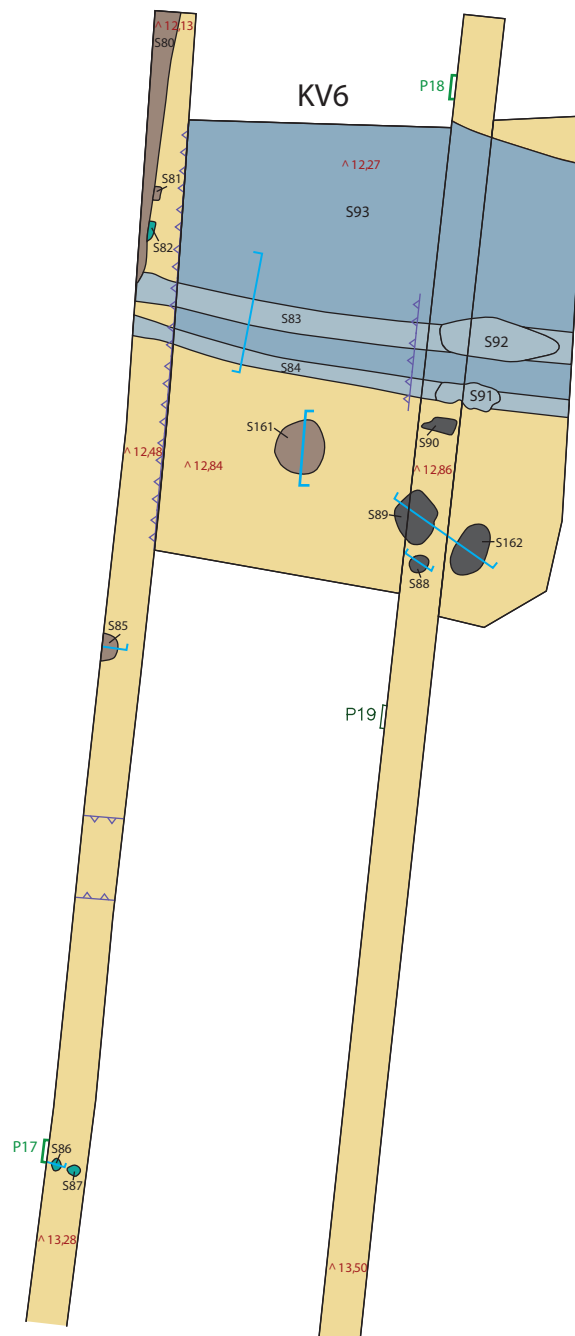

173589
⊗ 27107

Sleuf 40

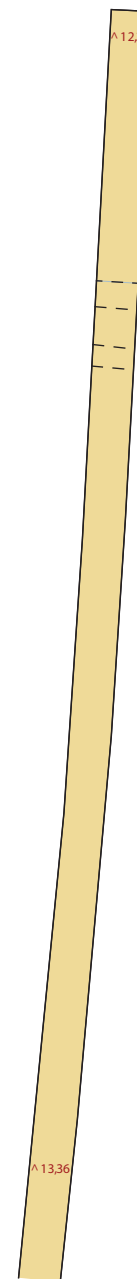
Sleuf 41

Sleuf 42

27164
⊗ 173634

Sleuf 43

60m
50m
40m
30m
20m
10m
0m

Archeologisch vooronderzoek Watou - Warandebek 2012

Plan 4

- Late- of postmiddeleeuwen
- Romeinse colluviumlaag
- Romeins
- Niet gedateerd
- Zwarte (leemwinnings?)kuilen
- Natuurlijk
- Moederbodem
- Wandprofielen
- Coupes
- Verdiepingen

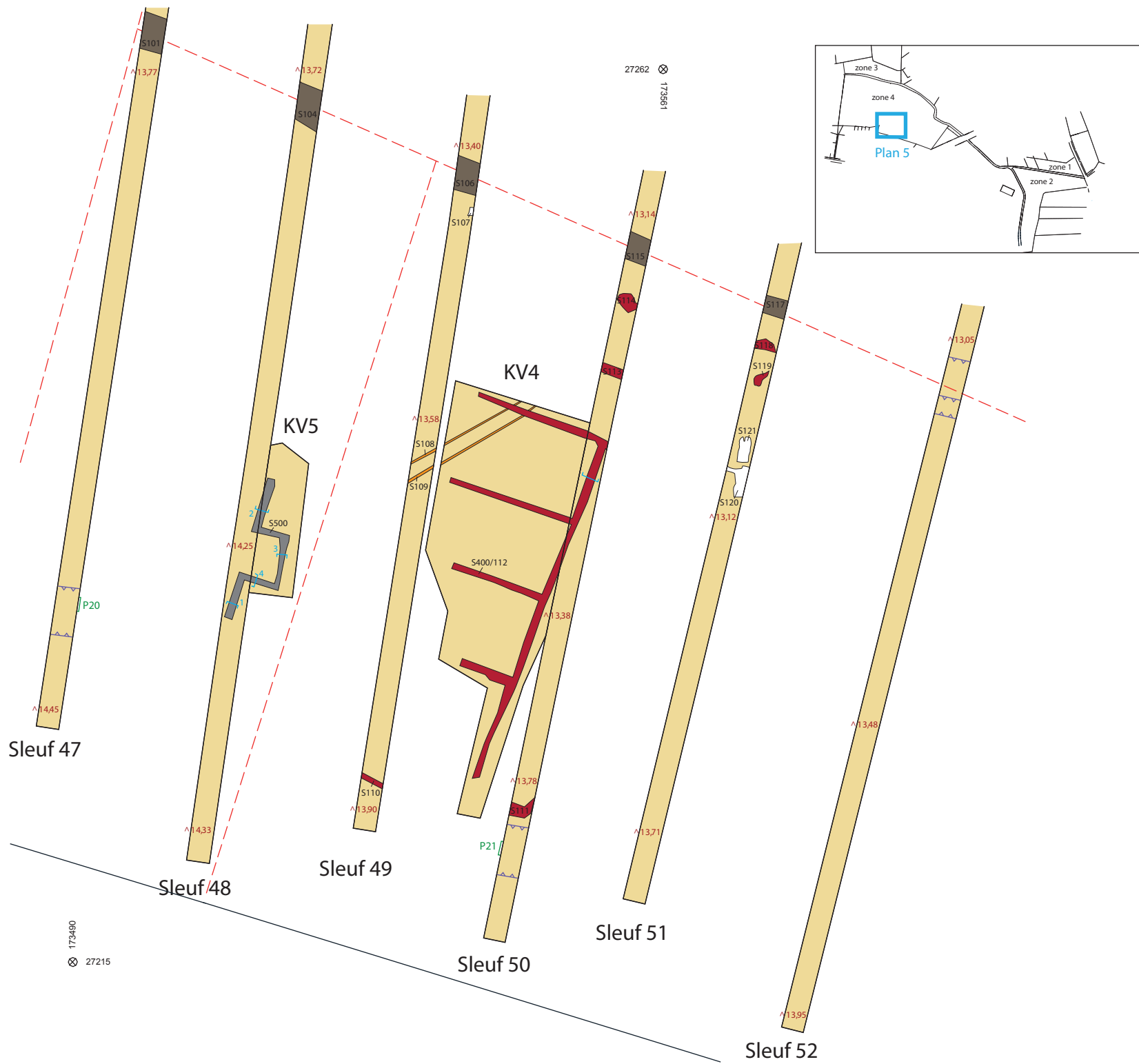

Verg.nr. 2012/014

Coördinaten in Lambert 72 ⊗

Hoogtes in m TAW ^

GROUP
MONUMENT

Archeologisch vooronderzoek Watou - Warandebek 2012

Plan 5

- Perceelsgracht
- Baksteenfundering van een eind 19de - begin 20ste eeuws gebouw
- WO I-loopgraaf
- recente verstoring
- Natuurlijk (of karrespoor?)
- Natuurlijk
- Wandprofielen
- Coupes
- Verdiepingen

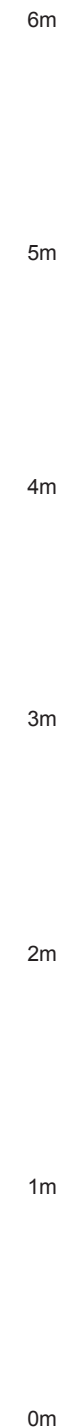
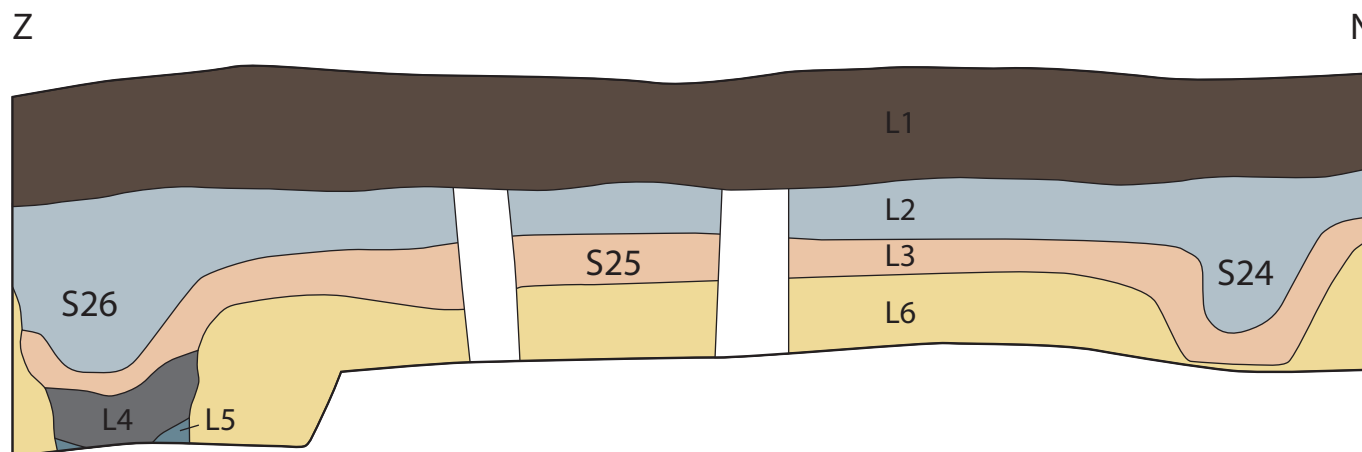
Verg.nr. 2012/014

Coördinaten in Lambert 72

Hoogtes in m TAW

GROUP
MONUMENT

Archeologisch vooronderzoek Watou - Warandebek 2012

Romeinse weg -
coupe 1

- L1: Teelaarde
- Drainagebuizen
- L2: Blauwig grijze licht zandige klei
- L3: Fijn beige zand
- L4: Donkergrijze klei
- L5: Blauwig verkleurd zand
- L6: Moederbodem

Verg.nr. 2012/014

Archeologisch
vooronderzoek
Watou -
Warandebeek
2012

Romeinse weg - coupe 5

Drainagebuizen

Blauwig grijze licht zandige klei

Fijn beige zand

Donkergrijze klei

Lichtgrijze zandleem met veel oxidatievlekjes (S207)

Grijs kleig zand met enkele organische
plantenresten (S207)

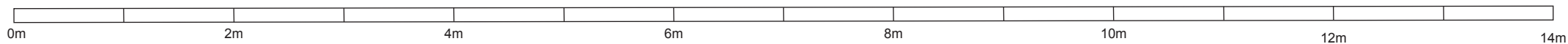
Donkergrijze klei met organische plantenresten (S207)

Moederbodem

Verg.nr. 2012/014

GROUP
MONUMENT

Z

N

